

MEDICINALBERETNING

FOR

THISTED AMTSLÆGEKREDS

★

1956

## Lægerne erindres om:

Blanketter til dødsattester, ugelister o. l. anmeldelser, graviditetskort, journaler til profylaktiske undersøgelser af børn, m. v. rekvireres hos firmaet *Johan Ullsted & Sønner, Kompagnistræde 10, København K.*

Tilfælde af barsefeber	}	<i>anmeldes på gul blanket både til sundhedsstyrelsen og embedslægen.</i>
- - tyfus og paratyfus		
- - meningitis cerebrospin. epid.		
- - poliomyelitis epidemica		
- - vaccinationskomplikationer fra nervesystemets side		

Tilfælde af difteri og scarlatina	}	<i>anmeldes på gul blanket til embedslægen.</i>
- - malaria artificialis		
- - Weils sygdom (leptospiroser)		

Tilfælde af mildtbrand hos mennesker	}	<i>anmeldes ved påtegning om patienternes navn og adresse på ugelisten.</i>
- - mund- og klovsyge hos mennesker		
- - myalgia epidemica		

De på gul blanket særligt anmeldte sygdomme skal også opføres på ugelisten, der for hver uge skal indsendes senest mandag, og det vil være formålstjenligt i disse tilfælde (således altid ved difteri og scarlatina) at anføre patientens navn og bopæl i rubrikken »Anmærkning«. Endvidere erindres om, at der ved anmeldelse af *syfilis* skal anføres i den særlige rubrik på ugelisten: køn, fødselsdato, forbogstav i efternavn samt journalnummer.

Tilfælde af tuberkulose (lunge- og extrapulm. tub.) anmeldes på de dertil udarbejdede nye blanketter. Blanketterne adresseres til *Tuberkulosestationen*.

For anmeldelser forsynet med *Postbesørges ufrankeret* betales porto af embedslægen ved modtagelsen, i modsat fald beregner postvæsenet trafporto. Flere forsendelser kan sendes i eet omslag.

For dødsattesternes vedkommende erindres om, at afdødes *ægteskabelige stilling* altid skal anføres, og at under *stilling og næringsvej* betegnelser som »invaliddepensionist«, »folkepensionist«, »rentier« o. l. bør suppleres med *oplysning om afdødes tidligere erhverv*.

## Kommunalbestyrelserne erindres om:

at det påhviler embedslægerne at yde bistand i alle spørgsmål af sundhedsmæssig natur; herunder også bestemmelserne i de sociale love, forsåvidt disse angår den offentlige sundhedspleje.

## Sundhedskommissionerne erindres om:

pligten til at give embedslægen og politimesteren underretning om tid og sted for afholdelse af kommissionsmøde, i forbindelse med oplysning om dagsorden.

# MEDICINALBERETNING

FOR

## THISTED AMTSLÆGEKREDS

### 1956



VED AMTSLÆGE L. FOLKE

AFSNITTET OM TUBERKULOSESTATIONERNES VIRKSOMHED  
VED OVERLÆGE G. BINDSLEV OG  
AFDELINGSLÆGE M. HOLM

THISTED AMTS TIDENDES  
BOGTRYKKERI  
1957

## Indholdsfortegnelse

	<i>Side</i>
I. <i>Topografi, demografi og medicinalpersoner</i> .....	3
II. <i>Sygelighed og dødelighed</i> .....	10
Skematisk sygeliste for byerne .....	6
Skematisk sygeliste for landkommunerne .....	8
Oversigt over dødsårsagerne .....	14
III. <i>Sygebehandling. — sygehusene</i> .....	16
Hjemmesygepleje m. m. ....	18
IV. <i>Særlige foranstaltninger mod sygdomme</i> .....	19
V. <i>Forebyggende helbreds kontrol</i> .....	20
Sundhedsplejerskernes virksomhed .....	21
Omsorg for børn i skolealderen .....	22
Omsorg for unge, for gamle og kronisk syge .....	27
VI. <i>Offentlig hygieine. — Sundhedskommissionerne</i> .....	28
Drikkevandsforsyning .....	30
Kontrol med næringsmidler .....	34
Bolighygieine, idræt m. m. ....	37
Kloakering .....	38
VII. <i>Lovgivning vedr. medicinalpersoner m. m.</i> .....	39
VIII. <i>Embedslægernes virksomhed</i> .....	40
<i>Tuberkulosestationernes virksomhed (ved overlæge G. Bindslev og afdelingslæge M. Holm)</i> .....	41

## I. Topografi, demografi og medicinalpersoner.

*THISTED AMTSLÆGEKREDS* er identisk med Thisted amt, som har et areal på 1773,58 km<sup>2</sup> og en kystlinie på 521 km.

Den er delt i to lægekredse:

*Thisted lægekreds* omfatter Thisted købstad og følgende 38 landkommuner: Bedsted-Grurup, Boddum-Ydby, Fjerritslev, Haring-Stagstrup, Hassing-Villerslev, Helligsø-Gjettrup, Hillerslev-Kaastrup, Hjardemaal, Hjortdal, Hundborg-Jannerup, Hunstrup, Hurup, Hvidbjerg-Lyngs, Hvidbjerg-Ørum-Lodbjerg, Jegindø, Kjettrup-Gjødstrup, Nors-Tved, Nørhaa, Ræhr-Hansted-Vigsø, Sennels, Sjørring-Thorsted, Skinnerup, Skjoldborg-Kallerup, Skyum-Hørдум, Snedsted, Søndbjerg-Odby, Sønderhaa-Hørsted, Thisted landsogn, Thorup-Klim, Tilsted, Tømmerby-Lild, Vang-Tvorup, V.-Ø. Vandet, Vestervig-Agger, Visby-Heltborg, Vust, Øsløs-Vesløs-Arup, Østerild.

*Morsø lægekreds* omfatter øen Mors (areal 363,2 km<sup>2</sup>) med Nykøbing M. købstad og følgende 14 landkommuner: Alsted-Bjergby, Dragstrup-Skallerup, Flade-Sdr. Draaby, Frøslev-Møllerup, Galtrup-Ø. Jølby, Karby-Hvidbjerg-Redsted, Ljørslev-Ørding, Lødderup-Elsø, Sejerslev-Ejerslev-Jordsby, Solbjerg-Sundby, Tæbring-Outrup-Rakkeby, Tødsø-Èrslev, Vejerslev-Blidstrup, Ø.-V. Assels.

### Befolkningsstatistik.

I tilslutning til de skematiske oplysninger i tabel Ia og 1b om folketallet og antallet af fødte og døde kan bemærkes, at *befolkningstætheden* for amtet som helhed (det gennemsnitlige antal beboere pr. km<sup>2</sup>) er 49. Tættest befolket er Mors med 75 beboere pr. km<sup>2</sup>, medens befolknings-tætheden i den øvrige del af amtet er meget vekslende og i gennemsnit kun 42 pr. km<sup>2</sup>.

*Folketallet* er i de 5 år siden sidste folketælling ikke steget til trods for, at fødselsoverskuddet i samme tidsrum har været ca. 4500 personer. I adskillige kommuner er folketallet faldende.

*Antallet af levendefødte* er faldende og var i år lavere end nogensinde.

*Antallet af døde* var af normal størrelse. Disse tal i tabel 1a og 1b er af sundhedsstyrelsen korrigeret efter hjemsted, således at de angiver dødsfald af personer, som var hjemmehørende i Thisted amt.

*Fødselsoverskuddet* er faldet en del de senere år, men ligger dog som følge af den lavere dødelighed lidt højere end i 1930'erne.



**Medicinalpersoner.**

*Thisted amtslægekreds og Thisted lægekreds:* Amtslæge Lejf Folke, Skovgade 20, Thisted. Ansat 1. december 1937.

*Morsø lægekreds:* Kredslæge Aksel Stigaard, Grønnegade 1, Nykøbing M. Ansat 1. februar 1945.

**Tabel 1 a. Befolkningsstatistik. Absolutte tal.**

	Folketal				Død-				Heraf døde		
	efter tælling 7/11-50	beregnet pr. 1/7 1956	1955	Levendefødte 1956	1955	fødte 1956	1955	Døde 1956	1955	under 1 år 1956	1955
<i>Thisted lægekreds.</i>											
1. Thisted by .....	9155	8800	8987	179	190	1	2	95	88	1	2
2. Landkommuner ..	50022	50300	50537	898	902	23	19	441	444	25	31
<i>Morsø lægekreds.</i>											
1. Nykøbing M. by..	9187	9300	9272	200	195	2	5	94	78	2	4
2. Landkommuner ..	18019	17900	18007	245	286	6	10	148	125	11	12
Samtlige byer .....	18342	18100	18259	379	385	3	7	189	166	3	6
Samtlige landkomm..	68041	68200	68544	1143	1188	29	29	589	569	36	43
<i>Amtslægekredsen ialt</i>	86383	86300	86803	1522	1573	32	36	778	735	39	49

**Tabel 1 b. Befolkningsstatistik. Forholdstal.**

	Levendefødte		Dødfødte		Døde pr. 1000		Heraf døde		Fødselsoverskud	
	pr. 1000 indbyggere 1956	1955	pr. 1000 fødte 1956	1955	indbyggere 1956	1955	pr. 1000 levendefødte 1956	1955	pr. 1000 indbyggere 1956	1955
Amtslægekredsen ialt ....	17,6	18,1	21,0	22,4	9,0	8,5	25	31	8,6	9,6

**Tabel 2. Medicinalpersoner ved årets udgang. 1956 1955**

1. Læger	}	Amtslæge .....	1	1		
		Kredslæger .....	1	1		
		almindelig praktiserende læger .....	30	34		
		praktiserende speciallæger .....	3	3		
		overordnede sygehuslæger .....	8	4		
		Læger med anden civil lægevirksomhed .....	2	2		
		Ialt..	45	45		
		heraf	}	distribuerende læger .....	3	4
				visiterende læger .....	2	2
				skolelæger .....	9	8
2. Selvstændig praktiserende tandlæger .....	11	10				
3. Apotekere .....	11	12				
4. Hospitalsapotekere .....	0	0				
5. Jordemødre .....	19	21				
6. Sundheds-	}	spædbørnssshpl. ....	2	2		
		skoleshpl. ....	0	0		
		shpl. med kombineret ordning .....	0	0		
		ledende shpl. ....	0	0		
7. Tuberkulosestationssygeplejersker .....	2	2				

Overlæge ved Nykøbing M. sygehus, dr. med. Poul Borch-Madsen er den 1. august flyttet til Holstebro, og dr. med. Hagbart Brockmeyer Starcklint er ansat som overlæge ved Nykøbing M. sygehus.

Divergenserne i tabel 2's tal for årene 1955 og 1956 vedrørende antallet af »almindelig praktiserende læger« og »overordnede sygehuslæger« skyldes det forhold, at sygehuslægerne ved amtets 4 »små sygehuse« er overført fra gruppen af »almindelig praktiserende læger« til gruppen af »overordnede sygehuslæger«.

Tandlæge Hans Jørgen Juel Jepsen har den 7. november nedsat sig som praktiserende tandlæge i Hvidbjerg.

Distriktsjordemoder, fru Ruth Ebbesen Larsen, Sdr. Draaby pr. Nykøbing M., er den 1. juli flyttet til embedet i Ørum (Djursland).

---

## Skematisk sygeliste for byerne

	De syges alder							Ialt	Januar
	Under 1 år	1-4 år	5-14 år	15-64 år		65 år og derover			
				M.	Kv.	M.	Kv.		
fus .....									
ratyfus .....									
idemisk hjerne-rygmarvsbetændelse ut børnelammelse med lammelse ..								1	
ut børnelammelse uden lammelse..		1							
idemisk hjernebetændelse .....									
senteri .....									
alaria opstået i Danmark .....									
alaria opstået udenfor Danmark ..									
nteri .....									
arlagensfeber .....		12	19		1			32	5
rselseber efter abort .....									
rselseber efter fødsel .....									
ereudslet hos nyfødte .....									
vkrampe hos nyfødte .....									
eslinger .....	5	103	101					209	
de hunde .....	6	44	10		1			61	7
oldkopper .....	7	51	55		1			114	15
ghoste .....	29	162	107	1	1			300	
resyge .....	1	25	90	30	16			162	19
luenza .....	22	76	163	237	224	12	4	738	95
mindelig halsbetændelse .....	76	394	394	273	275	1	2	1415	126
onchitis .....	56	148	86	68	64	33	37	492	73
tarrhalsk lungebetændelse .....	36	102	42	27	21	9	11	248	18
upøs lungebetændelse .....		1	9	17	12			39	3
ut smitsom mave-tarmkatarrh ....	37	133	154	75	90	4	8	501	62
idemisk gulsot .....		4	1		4	1	1	11	11
gtfeber .....									
sen .....			1	3	4		2	10	1
ingefeber .....									
Tilsammen..	275	1256	1232	731	714	60	65	4333	435
morré .....				7	7			14	3
merisk sår, ikke tidl. diagnosticeret									
hvert syfilis, friske tilfælde ....									
edfødt syfilis, ikke tidl. diagn. ....									
mphogranuloma ingvinale .....									
ankergalskab .....									
at .....		4	6	6	4			20	6





## Skematisk sygeliste for landkommunerne

	De syges alder								I alt	Januar
	Under 1 år	1—4 år	5—14 år	15—64 år		65 år og derover				
				M.	Kv.	M.	Kv.			
fus .....										
ratyfus .....										
idemisk hjerne-rygmarvsbetændelse .....	1								1	
cut børnelammelse med lammelse .....			1	1					2	
cut børnelammelse uden lammelse .....				1					1	
idemisk hjernebetændelse .....										
rsenteri .....										
alaria opstået i Danmark .....										
alaria opstået udenfor Danmark .....										
fteri .....										
arlagensfeber .....		10	16		2				28	6
rselsefeber efter abort .....										
rselsefeber efter fødsel .....					1				1	
æreudslet hos nyfødte .....	1								1	
ivkrampe hos nyfødte .....										
æslinger .....	17	171	213	3	6		1	411	1	
øde hunde .....	9	46	30		2		1	88	4	
oldkopper .....	13	96	101	7	4		1	222	28	
ghoste .....	78	321	244	6	6			655	5	
iresyge .....	1	68	172	52	30			323	5	
fluenza .....	11	107	214	413	378	29	29	1181	107	
mindelig halsbetændelse .....	126	532	785	483	491	8	10	2435	229	
onchitis .....	306	462	307	312	321	191	203	2102	187	
atarrhalsk lungebetændelse .....	112	169	84	76	72	74	68	655	59	
rupøs lungebetændelse .....		4	14	30	23	9	4	84	8	
cut smitsom mave-tarmkatarrh ....	165	225	166	144	156	15	14	885	79	
idemisk gulsot .....	1	18	45	20	19	4	3	110	19	
gtfeber .....		1	1	11	14			27	1	
øsen .....		2	4	16	28	2	3	58	5	
vingefeber .....										
Tilsammen..	841	2232	2397	1575	1553	334	338	9270	743	
onorrhé .....				7	6			13	4	
enerisk sår, ikke tidl. diagnosticeret										
rhvervet syfilis, friske tilfælde ....										
edfødt syfilis, ikke tidl. diagn. ....										
ymphogranuloma ingvinale .....										
rankergalskab .....										
nat .....		34	97	55	56	5	1	248	32	

## i Thisted amtslægekreds for år 1956.

Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.	Hele året		
											1956	1955	
													1.
													2.
		1						1			1	6	3.
							1				2	1	4.
											1		5.
													6.
													7.
3	2	6	1			1	3	3	2	1	28	109	8.
		1											9.
1											1	6	10.
											1		11.
													12.
1	2	2	3	2	4	9	21	54	133	179	411	345	13.
8	6	2	3	2	3	6	5	13	17	19	88	682	14.
20	11	15	32	20	8	9	13	21	15	30	222	232	15.
14	33	32	47	39	18	61	70	96	126	114	655	715	16.
33	27	34	23	15	12	10	23	38	50	53	323	152	17.
108	167	135	115	114	70	78	52	64	101	70	1181	1292	18.
203	222	233	180	187	177	237	193	185	211	178	2435	2618	19.
201	265	264	232	123	158	93	116	126	220	117	2102	1939	20.
70	89	110	94	64	26	27	23	23	32	38	655	679	21.
9	12	19	11	4	3	5	1	5	1	6	84	70	22.
119	133	107	69	70	66	79	45	26	30	62	885	816	23.
2	6	4	11	4	6	13	14	15	11	5	110	33	24.
2	4	1	5	3	1		4	2	3	1	27	25	25.
2	4	1	2	1	7	1	6	15	8	6	58	59	26.
796	983	967	828	648	559	629	590	687	960	880	9270	9779	
	1			6		2					13	5	27.
													28.
												2	29.
													30.
													31.
												1	32.
27	26	24	31	13	11	8	22	12	10	32	248	189	33.

## II. Sygelighed og dødelighed

### Infektionssygdomme.

Det samlede antal af de på sygelisterne anmeldte tilfælde af infektionssygdomme (tabel 3 a og 3 b) var mindre end i fjor og lå også under gennemsnittet for de senere år.

	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950
Byerne .....	4333	4628	6490	5309	5010	3358	5069
Landkommunerne ..	9270	9779	13709	11612	12032	8690	10991
Amtslægekredsen ..	13603	14407	20199	16921	17042	12048	16060

Den relative sygelighed (forholdet mellem antallet af anmeldte sygdomstilfælde og folketallet) har været:

	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950
Byerne .....	23,9 %	25,3 %	35,5 %	29,1 %	27,2 %	18,2 %	27,6 %
Landkommunerne .	13,5 %	14,3 %	20,1 %	17,0 %	17,6 %	12,8 %	16,1 %
Amtslægekredsen .	15,7 %	16,6 %	23,2 %	19,5 %	19,7 %	13,9 %	18,5 %

De almindelige forkølelssygdomme, bronchitis og katarrhalsk lungebetændelse forekom noget sjældnere end vanligt. Mæslinger og kighoste optrådte ret udbredt sidst på året. Epidemisk optræden af infektionssygdomme forekom iøvrigt ikke.

*Tyfus*: Ingen tilfælde. På Mors optrådte i 1918 en alvorlig tyfusepidemi med henved 300 tilfælde. Siden er der næsten hvert år — indtil 1950 — forekommet tilfælde af sygdommen. — I Nykøbing M. kendes 2 tyfusbacilbærere, som har fået sundhedsstyrelsens vejledning og kontrolleres. En tredje bacilbærer døde i 1956.

*Paratyfus*: Ingen tilfælde og ingen bacilbærere.

*Børnelammelse* optrådte med 4 tilfælde, hvoraf de 2 fik lammelser. I fjor anmeldtes 1 og i 1954: 6 tilfælde.

*Difteri* er ikke forekommet i de sidste 9 år.

*Svingefeber* («kalvekastningsfeber»): ingen tilfælde i de sidste 3 år.

Tabel 7. Anmeldte tilfælde af kønssygdomme.

	Gonorré					Erhvervet syfilis				
	1956	1955	1954	1953	1952	1956	1955	1954	1953	1952
Byer .....	14	17	31	22	31	0	2	0	0	1
Landkommuner .....	13	5	9	6	16	0	0	2	0	0
Amtslægekredsen ialt ....	27	22	40	28	47	0	2	2	0	1

Kønssygdommene er i de sidste år blevet overordentligt sjældne. De behandles som regel for offentlig regning af embedslægerne og de visiterende læger — jfr. tabel 8.

Opsporingen af smittekilde har ikke voldt sådanne vanskeligheder, at det var nødvendigt at anmode politiet om bistand.

Tabel 8. De visiterende lægers virksomhed.

Lægens bopæl	Antal behandlede patienter med				Observationer	
	gonorré		syfilis		1956	1955
	1956	1955	1956	1955		
Thisted .....	8	19	1	2	13	29
Nykøbing M. ....	12	6	5	4	20	16
Fjerritslev .....	4				2	2
Vestervig .....		2				
Amtslægekredsen ialt .....	24	27	6	6	35	47

### Tuberkulose.

Angående *nye tilfælde af tuberkulose* og tuberkulosebekæmpelsen henvises til årsberetning for Thisted amts tuberkulosestationer, side 41. Af tuberkulose døde ligesom i fjor kun 2 (se tabel 4), hvilket svarer til 0,2 pr. 10.000 indbyggere og er den laveste *tuberkulosedødelighed*, som endnu er konstateret. I tiåret 1935—1945 var tuberkulosedødeligheden gennemsnitlig 3,8 pr. 10.000 indb., og før den tid lå den endnu langt højere.

### Forgiftninger.

Sygehusene behandlede 49 patienter med akutte forgiftninger (1955: 48, 1954: 60, 1953: 53), som alle kom sig. Forgiftningerne var følgende: Sovemidler (barbitursyrepræparater) 30, hvoraf 18 gange som selvmordsforsøg; kulilte 2 (selvmordsforsøg), Eau de Cologne 1 (selvmordsforsøg), alkohol 6, petroleum 5, nikotin 1, salmiak 1, guldregn 1 og »Flyex« 2. To småbørn havde spist nogle Flyex-tabletter, et middel til fluebekæmpelse, og blev livsfarligt syge. Desuden behandlede sygehusene



i 12 tilfælde forgiftninger som følge af overdosering af medicamenter som insulin, digitalis og sanocrysin.

To af de praktiserende læger omtaler i deres årsberetning forgiftningstilfælde hos børn, der havde spist guldregn.

### **Dødeligheden.**

var som tidligere nævnt 9,0 % og af vanlig størrelse.

*Dødsårsagerne* fremgår af tabel 4.

Antallet af dødsfald som følge af motorkøretøjsulykker og andre ulykkestilfælde samt ved selvmord var af lignende størrelse som de senere år (jfr. tabel 5).

## Dødsmåden for samtlige dødsfald, der har givet anledning

Tabel 5. til lovmæssigt ligsyn.

	1956	1955
<b>Ulykkestilfælde</b>		
Trafikulykker ved motorkøretøjer .....	11	9
Andre trafikulykker .....	2	1
Forgiftninger .....	1	
Nedstyrtning og fald .....	1	2
Maskinulykker .....	1	
Forbrænding og skoldning .....		1
Ulykker med skydevåben eller eksplosive stoffer .....		
Drukneulykker .....	5	8
Andre ulykker .....		3
<b>Selv mord</b>		
Forgiftninger med sovemidler .....		
Gasforgiftninger .....	1	1
Andre forgiftninger .....		
Hængning .....	3	6
Drukning .....	1	
Selv mord med skydevåben eller eksplosive stoffer .....	2	
Selv mord på anden måde .....		
<b>Mord og drab</b>		
Naturlig død .....	21	9
Ukendt døds måde .....	1	5





### III. Sygebehandling

#### Sygehuse og andre helbredelsesinstitutioner.

Sygehusenes belægningsforhold m. m. er belyst i tabel 9.

*Centralsygehuset i Thisted* består af en kirurgisk, en medicinsk og en røntgenafdeling. Den har foretaget 6892 røntgenundersøgelser og givet 3144 røntgenbehandlinger til 552 patienter. Afdelingens tekniske installationer er moderniserede, men pladsforholdene er meget trange. Den har ingen sengepladser og figurerer ikke i tabel 9.

I den kirurgiske afdeling tal (tabel 9) indgår belægningen med øre-, næse- og halssygdomme (10 sengepladser i en særskilt bygning) og øjensygdomme, som behandles af speciallæger. I afdelingen gives efter lægehenvi- sning ambulant behandling i meget begrænset omfang (»lukket ambulatorium«).

Til den medicinske afdeling er knyttet en diagnosestation for medicin-

#### 9. Sygehuse i

	Antal senge- pladser	Belægning				31/12 1956
		1/1 1956	indlagte	udskrevne	døde	
Centralsygehuset						
Kirurgisk afd. ....	70	47	1203	1141	59	50
Medicinsk afd. ....	90	54	2624	2587	43	48
Amtssygehuset						
Sygehuset M.						
Kirurgisk afd. ....	88	73	2528	2459	71	71
Sygehuset						
Sygehuset Slev						
Kirurgisk afd. ....	35	25	424	405	23	21
Sygehuset						
Kirurgisk afd. ....	25	17	382	370	17	12
Sygehuset						
Kirurgisk afd. ....	28	13	527	504	20	16
Sygehuset						
Kirurgisk afd. ....	12	4	176	168	8	4
<b>I alt ..</b>	<b>348</b>	<b>233</b>	<b>7864</b>	<b>7634</b>	<b>241</b>	<b>222</b>

cl. røntgenlægen, men excl. øjen- og ørelægen.

\*\*) excl. røntgenlægen og den medicinske konsulent.



ske sygdomme, hvor 48 patienter undersøgte ambulant (1955: 56). Sygehusets centrallaboratorium foretog 587 undersøgelser (600) på ambulante patienter henvist af de praktiserende læger.

*By- og amtssygehuset i Nykøbing* har blandet medicinsk-kirurgisk behandling. Som medicinsk konsulent fungerer overlæge Holger Nielsen, Thisted, der tilser de medicinske patienter ugentlig.

Amtsradiologen, overlæge Betak Petersen, Thisted, leder ved besøg to dage ugentlig sygehusets røntgendiagnostik og -behandling. Sygehuset ejer en vis portion radium, skænket i 1931 af befolkningen på Mors.

En del af sygehusets patientbygninger og funktionærværelser, køkkenet og vaskeriet er stærkt forældede og uhensigtsmæssigt indrettet. Røntgenlokalerne er for små og er uheldigt beliggende paa operationsgangen. Der er kun een operationsstue og en skiftestue, som tillige må bruges som skadestue, fødestue og transfusionsstue.

### Thisted amt 1956.

Samlet antal sygedage	Daglig gennemsnits-belægning	Antal operationer på		Antal af		
		indlagte patienter	ambulante patienter	læger	autoriserede sygeplejersker	sygeplejeelever
23666	65,7			} 10*)	30	34
35508	98,6	1967				
42222	115,7	1279		6**)	25	26
7860	21,5	133		2	5	5
7950	21,7	126		1	3	5
9271	25,4	260		1	4	6
2477	6,8	102	49	1	1	2
128954	355,4	3867	49	21	68	78

Ved sygehusene i *Fjerritslev, Koldby, Vestervig og Hvidbjerg* er der ikke sket ændringer i årets løb.

*Antallet af sengepladser i Thisted amts sygehuse* — 348 ialt — svarer til 4 senge pr. 1000 indbyggere, hvilket er mindre end de fleste steder i landet. For provinsen som helhed — altså bortset fra hovedstadens specielle forhold — havde sygehusene 5 sengepladser pr. 1000 indbyggere i 1948, og det er steget siden.

Antallet af patienter behandlet i Thisted amts sygehuse var — ligesom de to foregående år — 93 pr. 1000 indbyggere, medens det for hele landet (i 1952) var 109 pr. 1000 indbyggere. En moderat forøgelse af amtets sygehuspladser er ønskelig, og ikke mindre tiltrængt er en udvidelse og modernisering af operations- og røntgenlokalerne i sygehusene i Thisted og Nykøbing, hvor de trange pladsforhold er en alvorlig belastning for patienter og personale under nutidens intensive hospitalsdrift.

Bestyrelserne for sygehusene i Thisted og Nykøbing M. har fortsat arbejdet med planer for et kommende byggeri. Efter amtets anmodning deltog medicinaldirektøren i møder herom 3. juli og 14. august. I Nykøbing M. har man med tilslutning fra byrådets og amtsrådets side opgivet planerne om modernisering og udbygning af det gamle sygehus, og vedtaget at opføre et nyt sygehus lidt uden for byen. Efter projektet bliver sygehusets hovedbygning i 4 etager med en fløj til behandlingsafdelingerne og en patientbygning med 112 sengepladser. Man tænker sig foreløbig ikke nogen deling af sygehuset i en medicinsk og en kirurgisk afdeling.

For centralsygehuset i Thisted omfatter det foreliggende skitseforslag en tilbygning indeholdende badeafdeling i kælderen, operationsafdeling, røntgenafdeling og herover to etager med sygeafsnit à 30 senge. Ydermurene skal dimensioneres således, at de kan bære endnu en etage, muligvis til en afdeling for øre-, næse- og halssygdomme. Den nye bygning skal bygges til sygehusets nuværende hovedbygning og får tunnelforbindelse med medicinsk afdeling B3.

*Johnsens rekreationshjem i Thisted*, som genåbnedes i 1954 efter nogle års lukning, har 24 pladser. I 1956 havde 239 rekonvalescenter ophold i hjemmet, ialt 4636 dage.

Det private *hvilehjem i Hundborg* har plads til 50 gamle og kronisk syge.

### Hjemmesygepleje.

Der findes en hjemmesygeplejeordning i samtlige kommuner med undtagelse af Hjørdemaal, Vang og Jegindø.

Ialt virker 38 autoriserede sygeplejersker (heraf 3 diakonisser) som hjemmesygeplejersker, som nærmere omtalt i medicinalberetningen for 1955.

### Husmoderafløsning.

Husmoderafløsning benyttes meget i byerne. I Thisted ydede 13 husmoderafløsere hjælp i 332 tilfælde, og i Nykøbing M. ydede 11 husmoderafløsere hjælp i 270 tilfælde.

Husmoderafløsning er indført i følgende landkommuner: Thisted landsogn, Tilsted, Skinnerup, Snedsted, Harring-Stagstrup, Skyum-Hørdum, Hurup, Boddum-Ydby, Vestervig-Agger, Hvidbjerg-Lyngs, Jegindø og Frøslev-Møllerup.

## IV. Særlige foranstaltninger mod sygdomme

### Tuberkulosestationernes virksomhed

omtales i særskilt afsnit side 41.

### Vaccinationer.

*Koppevaccination* udførtes af embedslægerne på 283 børn i byerne og 1354 børn på landet. De praktiserende læger koppevaccinerede 195 børn.

8 børn blev fritaget for koppevaccination. Af skolelægernes beretninger fremgår det, at 14 skolesøgende børn ikke var vaccineret mod kopper.

*Calmettevaccination* udførtes af nogle af de praktiserende læger (på 60 børn), af nogle af skolelægerne samt i betydeligt omfang af tuberkulosestationen (se side 46).

*Difteri- og stivkrampevaccination* foretages med blandingsvaccine af de praktiserende læger og som regel i forbindelse med helbredsundersøgelserne af småbørn under 7 år. I byerne, hvor de fleste småbørn kommer regelmæssigt til disse undersøgelser, er vaccinationen ret godt gennemført, men på landet kniber det meget. For amtet som helhed fandt skolelægerne for skoleåret 1955—56, at 20 % af børnene ikke var difterivaccineret. Dette er en betænkelig udvikling, og forældrene bør ikke glemme, at difteri og stivkrampe er livsfarlige sygdomme, og at ikke mindst børn på landet kan risikere stivkrampeinfektion i sår og smålæsioner.

Mod stivkrampe alene vaccinerede de praktiserende læger 160 personer (1955: 137), overvejende voksne.

32 voksne blev vaccineret med blandingsvaccine mod difteri og stivkrampe.

*Kighostevaccination* udførtes af de praktiserende læger på ca. 440 børn.

*Poliovaccination* foretoges som skolevaccination af de 5 første årgange, der i marts fik 3. indsprøjtning. Der var ligesom året forud fuld tilslutning (97 %), og der indtraf ikke komplikationer af betydning.

Også poliovaccinationen hos de praktiserende læger forløb tilfredsstillende og med god tilslutning til den vederlagsfri vaccination af personer

under 40 år. Af folk over denne aldersgrænse lod kun meget få sig vaccinere.

For småbørns vedkommende (over 9 måneder gl.) foretages polio-vaccination som led i helbredsundersøgelserne i lighed med difteri- og stivkrampevaccinationen.

*Vaccinationer mod andre sygdomme* (tyfus, paratyfus, pest, kolera m. v.) er kun foretaget i få tilfælde på folk, der skulle rejse udenlands.

### **Karantæneforanstaltninger.**

Karantænekommissionerne har ikke været i funktion i 1956.

### **Rottebekæmpelse**

foretages systematisk i byerne og med vekslende interesse og held i landkommunerne, hvor særlig den bygningsmæssige rottesikring af landejendomme er vanskelig og ofte forsømmes.

### **Desinfektion**

udførtes for offentlig regning 7 gange for tuberkulose. Aflusning af personer og effekter er ikke foretaget i 1956.

## **V. Forebyggende helbreds kontrol o. lign.**

### **Omsorg for svangre og fødende.**

Mødrehjælpsinstitutionen for Aalborg, Hjørring og Thisted amter holder konsultation i Thisted ugentlig og i Nykøbing og Hurup hver 14. dag. Der foreligger ingen talmæssig opgørelse af mødrehjælpens virksomhed i hvert af amterne under dens område.

Lovgivningen om vederlagsfri svangerskabsundersøgelse og om adgang til mælkehjælp udnyttes i byerne i meget stor udstrækning. På landet er tilslutningen mindre, men dog i fremgang.

Fødehjem og fødeklivnikker findes ikke, men i amtets fire »smaa sygehuse« foregår en del fødsler, både normale og patologiske. I Thisted og Nykøbing sygehus modtages normale fødsler kun, når særlige sociale forhold taler derfor.

I sygehusene fandt i år 302 fødsler sted: 19,2 % af samtlige fødsler. (1955: 17,2 %, 1954: 18 %, 1953: 17 %, 1952: 15 %).

Langt de fleste fødsler her i amtet er således stadig hjemmefødsler.

Tabel 6. Uddrag af jordemødrenes fødselsprotokoller.

	1956	1955	1954	1953	1952
Antal fødende kvinder .....	1542	1557	1631	1663	1618
Antal fødte børn .....	1567	1583	1656	1687	1646
heraf { født udenfor ægteskab .....	48	33	49	62	47
{ på sygehus eller klinik .....	302	262	301	290	244
Fødselsvægt under 2500 gram .....	77	86	84	85	65
Uregelmæssigheder ved fødsler ialt .....	24	19	26	31	23
Fødsler fuldendt ved naturen .....	1498	1511	1603	1636	1606
"  "  "  tang .....	24	28	16	20	17
"  "  "  fremtrækn. og vending .....	26	30	19	14	11
"  "  "  kejsersnit .....	18	14	15	17	11
"  "  "  skarpe instrumenter ..	1		3		1
Samlet antal kvinder, der har fået bedøvelse	1340	1323	1355	1356	1269
Samlet antal kv., der har faaet pituitrin e. l.	561	631	599	607	603

### Sundhedsplejerskeordningen

omfatter købstæderne Nykøbing M. og Thisted med Thisted landsogn hertil knyttet. Der er ingen børneplejestationer og ingen sundhedsplejersker på landet.

Sundhedsplejerskernes virksomhed, som belyses i tabel 10, er udelukkende som spædbørnssundhedsplejersker, og den er meget påskønnet af mødrene og af sundhedsvæsenet, som gerne så, at nogle landkommuner ville ansætte sundhedsplejersker.

### Omsorg for mindre børn.

Tilslutningen til *de profylaktiske undersøgelser af børn* i alderen 0—7 år er god i byerne, men ret lille på landet. Afstanden til lægen er en hindring på landet, og mangelen af sundhedsplejersker spiller sikkert også ind. Blandt sundhedsplejerskernes vigtige opgaver er dette: at lære moderen, at det er bedre at forebygge end at kurere på den lille, indstille hende på betydningen af regelmæssig lægekontrol under opvæksten.

*Thisted optagelseshjem*, som er statsanerkendt med plads til 12 børn i alderen 0—4 år, havde en gennemsnitlig belægning på 13. Der er udarbejdet planer om et nyt og større hjem og udpeget en velegnet byggegrund i byens udkant.

*Aas børnehjem*, som blev udvidet og moderniseret i 1952, har plads til 32 børn i alderen 2—14 år og var fuldt belagt.

*Søndbjerg børnehjem*, som er anerkendt til 36 børn i alderen 2—14 år, var ligeledes fuldt belagt.

*Dronning Louises børnehavn i Thisted* indviedes den 28. marts 1955 i en ny bygning med ideelle lokaler og god plads inde og ude til 60 børn. Den blev straks fuldt optaget, idet man samtidig nedlagde den over hundredårige institution »Dr. Louises børneasyl« samt en privat børnehavn.



Nykøbing M. børnehave oprettedes i 1945 med plads til 50 børn under udmærkede forhold. Den er til stadighed fuldt belagt og har en lang venteliste. Børnehaverne i Thisted og Nykøbing M. er begge statsunderstøttede.

### Omsorg for børn i skolealderen.

#### Skolevæsenet i Thisted.

Antallet af skolesøgende børn var ved årets udgang 1730 (1707), hvoraf ca. 300 var udenbys boende. Borgerskolen havde 1148 elever (1130) og gymnasiet (incl. mellemskole- og realklasser) 582 (577). Både borgerskolen og gymnasiet er i de senere år udvidet betydeligt og har gode lokaleforhold. Begge skoler mangler dog endnu nogle undervisningslokaler og en gymnastiksal. Gymnasiet har stadig måttet benytte den nedlagte realskoles gymnastiksal, hvor der ikke er brusebad, og som i enhver henseende er utidssvarende. Byrådet har vedtaget at opføre en ny gymnastiksal ved gymnasiet. Den skal indrettes i den ene trediesal af en idrætshal, som i skoletiden kan benyttes af gymnasiet, og eftermiddag og aften til tennis, badminton og håndboldspil. Byens tennis- og badmintonklubber indskyder en gennem mange år samlet kapital på 130.000 kr. i byggeriet. Toiletforholdene ved gymnasiet trænger stærkt til modernisering.

Af skolelæge, fru Else Kjærs beretning for skoleåret 1955—56 fremgår bl. a., at der blandt de undersøgte 1701 skoleelever ikke i årets løb påvist positive tuberkulinreaktioner som følge af smitte. Det store flertal af børnene er calmettevaccineret, og børnene i 1. klasserne og i afgangsklasserne røntgenkontrolleres af tuberkulosestationen.

Skoletandpleje indførtes i 1940 og er foretaget af byens tandlæger efter forældrenes valg. På grund af konflikten mellem Dansk Tandlægeforening og kommunalbestyrelserne blev skoletandplejen standset fra begyndelsen af skoleåret 1955—56. Dette er til stor skade for børnenes tænder, idet

0.

### Sundhedsplejerskernes

	Spædbørnsarbejde								
	Antal fødselsanmeldelser modtaget	Hjem, der straks har nægtet modtagelse	Samlet tilgang af børn	Afgang af børn					
				døde			Hjem, der efter flere besøg har nægtet modtag.	Anden afgang	I alt
				0—7 dage	8 dage til 1 md.	over 1 md.			
Thisted	164	2	172	1	1		168	170	
Nykøbing M.	144	5	146				151	151	
Sammen 1956	308	7	318	0	1	1	0	319	321
Sammen 1955	297	9	322	0	0	0	2	340	342

det har vist sig, at alt for få forældre selv sørger for at få børnenes tænder efterset og istandsat. For at få skoletandplejen igang igen har skolen søgt at få oprettet en kommunal skoletandklinik; desværre har disse bestræbelser endnu ikke ført til noget resultat.

Intelligensmålinger og læseprøver foretages af en specialuddannet lærerinde. Særundervisning påbegyndtes i 1942 for svagtbegavede og i 1946 for læseretarderede («ordblinde») elever.

Skolernes idrætsbaner er anvendelige, men ikke ideelle. Borgerskolen benytter dyrskuepladsen, som ligger lovlig langt fra skolen. I sommermånederne drives skolebadning på det kommunale søbad. Om vinteren får børnene varmt brusebad efter gymnastiktimerne, — undtagen dog i realskolens gamle sal.

Skolebespisning gives ved kommunens foranstaltning fra november til og med april til alle børn, som ønsker det. Der deltog i år ca. 360 børn, som daglig fik to retter varm mad.

### Skolevæsenet i Nykøbing M.

Antallet af skolesøgende børn var ved årets udgang 1810 (1722): Folkeskolen havde 1315 elever (1219), mellemskole og gymnasium 495 (503). Skolevæsenet udbyggedes i 1952 og 1953 med 30 nye klasseværelser, en række særfaglokaler og 2 store gymnastiksale, men mangler endnu en gymnastiksal.

Særundervisning påbegyndtes i 1954 og er fra nytår 1955 foregået under medvirken af konsulenten for særundervisningen i amtets landkommuner. Skolebespisning gives ved privat foranstaltning i januar, februar og marts med to retter varm mad. 20 børn bespises daglig og 90 børn hveranden dag.

Fra den 1. juli er læge Poul Vognsen ansat som skolelæge. Der er ingen skoletandpleje, men lokaler hertil forefindes på skolen.

### virksomhed.

Børn under tilsyn 1/12 56	Samlet antal besøg	Børn, fyldt 1 år, der aldrig har været til helbredsunder- søgelse	Børn over 1 år  Under tilsyn 31/12 56 ifølge l. o. f. § 110	Skolebørns- arbejde	Undervisning			
					Børneplejekurser afholdt		Andre af sundhedsplejersken afholdte kurser	
					kurser	timer	kurser	timer
154	3567	1	—	—	—	—	—	
139	2172	3	—	—	—	—	—	
293	5739	4	0	—	—	—	—	
296	5881	4	0	—	—	—	—	

**Statistiske oplysninger fra eengangs-spørgeskema  
til skolelægerne.**

*(Skoleåret 1955—56)*

**Tabel 13 a. Lægehenvisninger og vaccination.**

		1. klasser	Øvrige klasser	Samtlige klasser
Samtlige børn	købstadskoler	310	1704	2014
	landsbyskoler	1255	7308	8563
	privatskoler	35	743	778
Børn henvist til egen læge	købstadskoler	25	212	237
	landsbyskoler	138	644	782
	privatskoler	4	58	62
Børn med spontane tuberkulinpositive reaktioner, konstateret i det forløbne år	købstadskoler	—	—	—
	landsbyskoler	16	18	34
	privatskoler	1	6	7
Børn, der er BCGvaccineret i det forløbne år	købstadskoler	59	84	143
	landsbyskoler	441	393	834
	privatskoler	3	24	27
Samlet antal børn, der er BCGvaccineret ved skoleårets udgang	købstadskoler	282	1653	1935
	landsbyskoler	1042	6534	7578
	privatskoler	24	687	711
Børn med 2 eller 3 difterivaccinationer	købstadskoler	251	1490	1741
	landsbyskoler	826	5757	6583
	privatskoler	21	690	711
Børn, der ikke er vaccineret mod kopper	købstadskoler	2	1	3
	landsbyskoler	4	7	11
	privatskoler	—	—	—

**Forældres og læreres tilstedeværelse ved skolelægeundersøgelse.**

**Tabel 13 b.**

	Købstadskoler og købstadordn. landsbyskoler	Landsbyskoler	Privatskoler
Antal skoler ialt	4	147 <sup>1)</sup>	14 <sup>2)</sup>
Forældrene til stede ved undersøgelse i 1.-klasserne			
95—100 pct.	1	9	4
80— 94 „		39	2
under 80 pct.	3	97	5
Læreren til stede ved unders. i de mindre klasser	3	102	10

<sup>1)</sup> incl. 2 skoler uden 1. klasse

<sup>2)</sup> incl. 3 skoler uden 1. klasse

## Skolelægenes arbejdsforhold.

Tabel 13 c.

	Købstadskoler og købstadordn. landsbyskoler	Landsbyskoler	Privatskoler
Antal skoler . . . . .	4	147	14
Selvstændigt lægeværelse . . . . .	2	5	—
Kombineret læge-tandlægeværelse . . . . .	—	—	—
I mangel af disse værelser:			
Andet egnet undersøgelseslokale . . . . .	2	60	7
Andet egnet lokale til syns- og høreprøve	2	80	6
Håndvask i lokalet . . . . .	1	10	2
Vægt og højdemål i lokalet . . . . .	—	—	3
Skabsplads til journaler i lokalet . . . . .	—	12	1
Mulighed for lab.-undersøgelse i lokalet	—	1	3
"    "    urinanalyser    "    "	—	1	3
"    "    kogn. af sprøjter    "    "	—	2	1
Særlige mangler ved lokalet . . . . .	2	142	13
Særligt venteværelse . . . . .	2	5	—
Andet egnet opholdssted i ventetiden . . . . .	1	8	5
Tub.prøver foretaget af TB-station . . . . .	—	—	—
Røntgenkontrol af positive i 1. klasse . . . . .	4	145 <sup>1)</sup>	11 <sup>2)</sup>
"    "    "    i afg.    "    "	4	142	14
Systematisk røntgenkontrol iøvrigt . . . . .	1	28	—
Børnene vaccineret af skolelægen . . . . .	3	146	14
Personalet    "    "    "    . . . . .	3	118	14
Børnene    "    "    skoleshpl. . . . .	—	—	—
Personalet    "    "    "    . . . . .	—	—	—
Børnene    "    "    TB-station . . . . .	1	1	—
Personalet    "    "    "    . . . . .	1	29	—

<sup>1)</sup> 2 skoler uden 1. klasse.

<sup>2)</sup> 3 skoler uden 1. klasse.

## Skolevæsenet i landkommunerne.

Ifølge amtsskolekonsulentens beretning var der i amtets landkommuner ved årets udgang 9912 undervisningspligtige børn (1937: 8878). Der fandtes 3 købstadordnede skoler, hvoraf de to (Vestervig og Fjerritslev) med mellemskole, og 126 landsbyordnede skoler med ialt 459 klasser, hvori gennemsnitsbørnetallet var 20,8. Desuden findes private mellem- og real-skoler i Hurup og Hvidbjerg samt 9 friskoler. Skolevæsenet lider stadig under meget følelig mangel på lærerkræfter, idet 43 af embederne, d. v. s. hvert syvende, var ledigt ved årets udgang.

I årets løb fuldførtes nye skoler i Jestrup og Tødsø. Under opførelse er Klim, Vesløs, Nors, Frøslev og Alsted skoler. Med de igangværende

er der hidtil udbygget 42 skoler, men der mangler endnu 55. Der er søgt byggetilladelse til ca. 20 skoler. — 21 af amtets 52 landkommuner har intet bygget, siden 1937-loven trådte i kraft.

I de gamle landsbyskoler uden gymnastiksal er legemsøvelser en næsten ukendt ting om vinteren. Om sommeren benyttes de idrætspladser, som nu er anlagt i næsten alle kommuner.

Der er *skolelæger* ved alle skolerne. Landkommunerne er opdelt i 7 skolelægedistrikter, hver med mellem ca. 1000 og 1500 børn. I tre distrikter virker skolelæge Poul Malmstrøm som skolelæge for ca. 5000 børn; han driver ikke lægepraksis i modsætning til de øvrige skolelæger. Skolelægerne har sekretærer til journalføring o. l., men det bør tilstræbes, at uddannede sundhedsplejersker ansættes som medhjælp ved skolelægearbejdet.

Skolelægenes årsberetning var for skoleåret 1955—56 udformet som et eengangs-spørgeskema, hvori sundhedsstyrelsen med henblik på en revision af skolelæge-loven indhentede nogle specielle oplysninger. Disse er sammenfattet i tabel 13 a, b og c, hvortil der henvises, og hvoraf bl. a. følgende fremgår. Der undersøgtes 1707 børn i Thisted købstad og 9628 børn i landkommunerne, ialt 11.355 børn. Af disse henviste skolelægerne 1081 til deres egen læge = 9,5 %. Det er lidt flere end vanligt og viser, at det år for år er nødvendigt at henvise et betydeligt antal skolebørn til nærmere undersøgelse og behandling hos deres egen læge. — Angående tuberkulosekontrollen fremgår det, at 90 % af børnene er calmettevaccineret, og at der i næsten alle skolerne foretoges røntgenfotografering af de tuberkulinpositive børn i 1. klasserne og i afgangsklasserne. — Godt 2000 børn = 20 % af samtlige var ikke difterivaccineret. Skolelægerne tilråder indtrængende disse børns forældre at sørge for, at børnene bliver vaccineret mod difteri og stivkrampe. — Angående forældrenes og lærernes tilstedeværelse ved skolelægenes undersøgelser henvises til tabel 13 b og ang. skolelægenes arbejdsforhold til tabel 13 c. Der findes kun selvstændigt lægeværelse i 7 af de 165 skoler i Thisted amt; i forbindelse med disse 7 og i 14 andre skoler findes et rum, som børnene kan bruge til omklædning i ventetiden. I alle de øvrige skoler, de nye såvel som de gamle, er skolelægenes arbejdsforhold langt fra gode, — til lige stor gene for skolelæger, lærere og elever.

*Skolepsykolog K. G. Mønster*, som fra nytår 1955 ansattes som konsulent for særundervisningen i amtets landsbyskoler, har afgivet beretning for året 1956. Det fremgår heraf, at han har undersøgt 214 børn i 36 forskellige skoler, og at 14 skoler var på venteliste ved årets udgang. Over halvdelen (125) af de undersøgte børn led af læsesvaghed (ordblindhed i forskellig grad), hvorfor der som supplement til den almindelige undervisning søgtes iværksat individuel særundervisning i små hold. Hos andre børn — ca.  $\frac{1}{4}$  af de undersøgte — fandtes ved intelligensbestemmelse m. v. svag begavelse eller evnesvaghed, som søgtes afhjulpnet ved særlig undervisning. Ved årets slutning gaves særundervisning — i særlige timer

med eleverne samlet i små hold — ialt 236 børn i 20 af amtets landsby-skoler. Lærerstanden har vist stor interesse for at dygtiggøre sig til dette arbejde, idet 113 lærere har gennemgået kursus omfattende 30 timer teori og 30 timer praktik i læseklasseundervisning.

### Omsorg for unge.

Under tilsyn af børneværnsudvalget i Thisted var i 1956 89 børn og unge efter forsorgslovens kap. VII og VIII (100) og 32 efter kap. IX (34).

Under tilsyn af børneværnsudvalget i Nykøbing M. var 102 børn og unge efter forsorgslovens kap. VII (107). Antallet af børn inddraget under børneværnsforsorg iflg. lovens § 130, stk. 1, og § 131 var 29, og i henhold til § 130, stk. 2: 21.

Thisted byråd oprettede i oktober 1955 en fritidsklub, som i vinterhalvåret holder åbent 3 aftener ugentlig for drenge og piger i 14—18 års alderen. Fritidsklubben ledes af drejer Knud Nielsen og fik hurtigt stor tilslutning. Ved årets udgang havde klubben over 200 medlemmer og var igang med at installere sig i det gamle missionshus, hvor pladsforholdene bliver gode.

### Omsorg for gamle og kronisk syge.

*Thisted* alderdomshjem har plads til 59 personer og har været fuldt belagt. Til de dårligste patienter er indrettet 3 sygestuer med ialt 6 sengepladser. En aldersrentebolig med 24 lejligheder var fuldt optaget og har en lang venteliste. I Krejbergers stiftelse bor 4 og i Håndværkerstiftelsen 10 personer.

I det under socialministeriet oprettede alderdomshjem for baltiske flygtninge i Dragsbæk ved Thisted er der plads til 100 personer under udmærkede forhold.

*Nykøbing M.* alderdomshjem har plads til 88 personer og har været fuldt belagt. Til de dårligste patienter er der 20 sengepladser, som dog ikke er samlet i en særlig afdeling. Der er ikke fast læge, idet de gamle frit kan søge den af byens læger, som de ønsker. På kommunens initiativ findes 45 aldersrentepladser indrettet i nybygninger. I byen er der 7 private stiftelser med plads til ca. 75 personer.

*Landkommunerne.* I 21 af amtets 52 landkommuner findes alderdomshjem, hvoraf halvdelen er opført eller udvidet og moderniseret efter krigen. I Vils toges et nyopført alderdomshjem i brug, og i Harring-Stagstrup og Helligsø-Gettrup kommuner er alderdomshjem under opførelse. Adskillige kommuner har planerne færdige, men har ikke kunnet få byggetilladelse.

En del *kronisk syge* har ophold hos private og i alderdomshjemmene, andre i det private hvilehjem i Hundborg, som har plads til ca. 50 patienter og gamle mennesker. Her ud over findes intet hjem for kronisk syge i Thisted amt.



### Afvænningsforanstaltninger.

Narcomani er forholdsvis sjælden i denne del af landet, og det er muligt at føre ret nøje kontrol med hvert tilfælde.

Da antabus-behandlingen af alkoholikere for nogle år siden kom frem, oprettedes i Thisted og Nykøbing M. udvalg til at arbejde hermed. De første par år var der nogen søgning, og i enkelte tilfælde opnåedes gode resultater. I år har kun få alkohollidende henvendt sig og fået lægelig og social bistand.

### Erhvervshygieine og arbejderbeskyttelse.

Intet at bemærke.

## VI. Offentlig hygieine.

### Sundhedsvedtægter.

*Thisted købstad.* Sundhedsvedtægten er stadfæstet den 17. juni 1955 og tillægget ang. mælk og fløde den 25. juni 1955. Regulativet for kødkontrol er stadfæstet den 20. december 1932 med ændringer af 14. oktober 1938.

Sundhedskommissionen har holdt 1 møde og behandlet 9 sager. En af disse drejede sig om tilladelse til at indrette den nedlagte Thisted Dampmølle til opdræt af ca. 10.000 kyllinger. Virksomheden sørgede imidlertid ikke for tilstrækkelig renholdelse og ventilation, hvilket førte til berettigede klager fra de omboende over stank fra den og tillige medførte, at kyllingerne døde i hundredvis. Virksomheden er nu under afvikling.

Boligtilsynet har ikke behandlet sager i 1956.

*Nykøbing M. købstad.* Sundhedsvedtægten er næsten 30 år gammel (stadfæstet den 2. juli 1927) og meget forældet. I 1949 udarbejdede sundhedskommissionen et forslag til en ny sundhedsvedtægt, som ikke er viderebehandlet siden. Et regulativ for kødkontrollen trådte i kraft i 1950 og en mælkevedtægt i 1951.

Sundhedskommissionen har holdt 2 møder og behandlet 3 sager. Den afslog et andragende om indretning af en minkfarm i et kolonihaveområde.

Boligtilsynet har ikke behandlet sager i 1956.

*Landkommunerne.* En »Sundhedsvedtægt for landkommunerne på Mors« trådte i kraft i 1951 (stadfæstet den 8. februar 1951), og »Sundhedsvedtægt for landkommunerne i Thisted lægekreds« trådte i kraft i 1952 (stadfæstet den 17. juli 1952). Disse to sundhedsvedtægter, som tilsammen omfatter samtlige landkommuner i Thisted amt, er udarbejdet på grundlag af indenrigsministeriets normalsundhedsvedtægt 1948 og er praktisk taget enslydende. Et tillæg til disse sundhedsvedtægters afsnit om mælk og fløde (§§ 35—44 incl.) er af indenrigsministeriet stadfæstet den 25. august 1955. Særlige mælkevedtægter findes i Hurup, Vestervig-Agger (stadfæstet den 12. oktober 1954) og Skyum-Hørдум kommuner (stadfæstet den 21. februar 1955).



Tabel 11 a. Sundhedskommissionernes virksomhed i 1956.

	By- kommu- ner	Landkommuner	
		m. bymæssig m. over 2000 bebyggelse indbyggere	øvrige
1. Antal kommuner i kredsen ialt .....	2	0	52
2. „ „ uden sundhedsvedtægt ..			
3. Antal sundhedskomm., som har holdt møder	2		27
4. „ „ „ ikke har holdt møder, men be- handlet sager .			9
5. Antal aktive sundhedskommissioner (3+4)	2		36
6. Antal møder ialt .....	3		44
7. „ behandlede sager ialt .....	12		130
8. Antal sundhedskommissioner, i hvis møder embedslægen har deltaget .....	2		6
9. Antal møder, hvortil embedslægen har væ- ret indvarslet .....	3		7
10. Antal sundhedsvedt. stadfæstet før 1934 ..	1		
11. „ „ „ 1934—47 ..			
12. „ „ „ 1948 eller senere ....	1		52
13. Antal kommuner, som ikke har inds. beretn.			

Tabel 11 b. Sager behandlet af sundhedskommissionerne i 1956.

Antallet af behandlede sager angående	Bykommuner		Samtlige landkommuner	
	Thisted	Nykøbing	m. bymæssig bebyggelse over 2000 indb.	øvrige
Udryddelse af skadedyr i beboelsesrum m. v...				
Føde- og plejehjem .....				
Skoler, børnehaver m. v. ....				
Vandforsyning .....		1		27
Afløb for spildevand .....	1			15
Levnedsmidler .....				3
Mælkekontrol .....	1			16
Stalde, husdyrhold, møddinger m. v. ....				12
Bagerier, brødudsalg og iskonditorier m. v....	4			4
Fisk, vildt, fjerkræ m. v. ....				15
Restaurationskøkkener .....	1			
Boliger .....				10
Soverum for medhjælpere og lærlinge .....				
Logihuse og svendehjem .....				
Sommerlejre (teltl.), vandrehj., beboelsesv. o. l.				1
Svømmebassiner, badeanstalter og badestrande				
Sundhedsfarlige virksomheder .....	1			
W.C., latriner og pissoirer .....				8
Lossepladser .....				2
Renovationsudførelse .....				1
Pelsdyrfarme .....		1		11
Garager .....				
Barber- og frisørstuer .....		1		1
Kirkegårde .....				
Andre forhold .....	1			4

*Sundhedskommissionernes virksomhed* og arten af de sager, som er behandlet, fremgår af tabellerne 11 a og 11 b, som er sammendrag af sundhedskommissionernes skematiske årsberetninger. Af landkommunernes 52 sundhedskommissioner har 27 holdt møder (23) og 9 på anden måde haft sager til behandling (12). Der var således 16 sundhedskommissioner (17), der ikke viste livstegn i årets løb. 9 læger og 9 dyrlæger er medlem af sundhedskommissionerne, oftest formænd. Embedslægerne har medvirket i en række sager angående vandforsyning, spildevandsafløb, boliger og mælkekontrol. Ligesom de 8 foregående år afholdt embedslægerne i efteråret et *møde for amtets sundhedskommissioner*. Mødets hovedemne var: Bolig og sundhedsfare. Kredslæge Stigaard, Nykøbing M., gav som indledning en oversigt over spørgsmålet, og læge Sven Dahl, Tranebjerg, talte om boligforholdene på landet. I tilslutning til arkitekt Jens Fogeds foredrag om: Afhjælpning af fugt i boliger demonstreredes et fugtigt hus på landet; spørgsmålet om, hvorvidt fugten stammede fra jordbunden, fra murene, taget eller skyldtes kondensvand som følge af manglende udluftning belystes på stedet. I mødet deltog ca. 75 sundhedskommissionsmedlemmer og andre indbudte.

### Drikkevandsforsyning.

*Thisted* vandværk har 8 boringer af forskellig dybde (12—30 m). Midelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn var 286 liter (276). I 1937 var det 137 liter. En sag angående vandindvindingsretten i Thisted og nærmeste omegn er under behandling i en landvæsenskommission.

I kemisk henseende er vandets kvalitet god, men bakteriologisk er den utilfredsstillende, idet man ved hyppige laboratorieundersøgelser i de sidste 10 år jævnligt har påvist coli, tildels af fæcal type. Sådanne boringer er blevet sat ud af driften og er først taget i brug igen, når nye vandprøver viste sig colifri. — De 7 af vandværkets boringer ligger samlet på et terræn i byens nordlige udkant, der skråner ned mod »Bækken« og i en afstand af ca. 200 m fra denne. Da ingen af disse boringer konstant var colifri, anlagdes i 1955 en boring ved »Vegendal« ca. 1 km fra de øvrige boringer. Også i vandet herfra er der en enkelt gang fundet coli. — Af de 83 vandprøver udtaget i årene 1946—55 incl. indeholdt 23 prøver coli, omend som regel i ringe mængde. I 1956 fandt man coli i 2 af 9 vandprøver, der — ligesom tidligere — er undersøgt af Qvists laboratorium i Aarhus. Ved en uddybning i januar 1956 af to af vandværkets boringer opnåede man, at den enes vand blev colifrit, medens der i en af prøverne af den anden borings vand fandtes et fåtal colibakterier.

Da det ikke ved de foretagne anlæg af nye boringer og uddybning af de eksisterende viste sig muligt at opnaa colifrit vand, og da den anvendte fremgangsmåde med at udskyde af driften de boringer, hvori man fandt coli, ikke var tilstrækkeligt betryggende, forelagde amtslægen i november sagen for sundhedsstyrelsen. Denne henstillede, at der straks blev truffet

foranstaltning til passende kloring af vandet, idet »colibakterier viser forurening af vandet med dyrs og menneskers udtømmelser, hvilket igen betyder, at der under uheldige omstændigheder, hvor forurening hidrører fra syge eller bacilbærere, er fare for epidemier af betydeligt omfang blandt vandforbrugerne«. Man iværksatte kort efter nytår kloring af vandværkets borer og udstedte gennem sundhedskommissionen forbud imod gødskning med naturlig gødning og imod husdyrhold inden for et større område omkring vandværket. Disse foranstaltninger er de første af en række, som skal foretages for at skaffe byen bakteriologisk tilfredsstillende drikkevand. Man påtænker bl. a. ved anlæg af flere borer at kunne nå dertil, at man ikke behøver at udnytte de enkelte borer så stærkt som hidtil.

Årsagen til den påviste forurening af grundvandet må sikkert søges i vandindvindingsområdets særegne geologiske forhold. Det består af kridt med mange revner og dækket af kun  $\frac{1}{2}$ —1 meter overjord. Herigennem vil gødning og dyreekskrementer let kunne sive ned i grundvandet. I byens omegn findes tillige en del sivebrønde, ofte med tilløb fra w.c.er; fra disse sivebrønde i kridtgrunden er der gennem spalter og revner rig mulighed for at inficere grundvandet med colibakterier stammende fra menneskers tarmindehold.

*Nykøbing M.* vandværk, som fik vandindvindingsret ved landvæsenskommissionskendelse af 10. januar 1952, har 21 ca. 30 m dybe borer i en eng, der i flere af årets måneder omdannes til en sø. Vandet iltes ved elektroblæser og passerer et sand- og koksfiler. Middelvandsforbruget pr. indbygger pr. døgn var 317 liter (275).

Der indsendes hver måned vandprøver til undersøgelse på Qvists laboratorium i Aarhus. En vandprøve i november fandtes forurenet med *Escherichia coli*, hvorfor man straks tilsatte klor til vandværkets vand (1 mgr% i rentvandsbeholderen). Ved eftersyn af vandværkets borer og sugeledninger fandtes en 5—6 cm<sup>2</sup> stor tæringsdefekt i et borerør ca. 20 cm under borehovedet. Efter reparation heraf kunne kloring af byens vand ophøre 3 uger senere. Vandet har siden været colifrit og næsten kimfrit som før bruddet.

*Landkommunerne.* Der findes 95 vandværker, hvoraf 64 i Thisted lægekreds og 31 på Mors. De anvender alle grundvand og er forsynet med automatisk pumpe og hydrofor undtagen Sundby Mors, Hornstrup mark og Gøttrup vandværker, som har højdebeholdere. Nogle vandværker ilter og filtrerer vandet (Klitmøller, Vildsund, Snedsted, Hurup, Solbjerg, Sundby Mors), medens langt de fleste kan anvende råvandet, som det er. Vandværket i Nr. Vorupør blev forstærket med en ny boring, og i Alsted begyndte man sidst på året at opføre et nyt vandværk. — I disse år udvides mange vandværker, bl. a. med nye borer, og der må lægges vægt på, at det foregår under sundhedskommissionens og embedslægerens hygieiniske kontrol. Bl. a. for at styrke disse bestræbelser henledte amtsrådet i 1954 sognerådenes opmærksomhed på indenrigsministeriets cirku-

lære af 10. oktober 1941 vedrørende medvirken fra kommunernes side til oprettelse af private vandværker.

Sundhedsvedtægterne påbyder, at vandværkernes vand undersøges bakteriologisk og kemisk mindst 1 gang årligt. Dette er også sket i 1956 undtagen for Alsted vandværks vedkommende, som agtes nedlagt og afløst af et nyt. Vandprøverne er for Thisted lægekreds' vedkommende undersøgt i Qvists laboratorium, Aarhus, medens de fleste vandprøver fra Morsø lægekreds er undersøgt i Hygieinisk Instituts laboratorium, København. I nedenstående oversigt er resultaterne af de bakteriologiske analyser opført, men ikke de kemiske, som dog i en del tilfælde har været vejledende ved bedømmelsen af vandets kvalitet i sundhedsmæssig henseende.

### Vandværker i Thisted amts landkommuner.

#### Oversigt over vandanalyser i 1956.

	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	Ialt
Antal <i>vandværker</i> ialt .....	64	31	95
„ „ undersøgt .....	64	30	94
Antal <i>vandværker</i> med:			
Kimtal under 100 .....	43	16	59
„ mellem 100 og 1000.....	16	7	23
„ over 1000 .....	5	7	12
Coli-aerogenes .....	14	2	16
Escherichia coli .....	0	1	1
Antal <i>vandprøver</i> undersøgt .....	85	37	122
Antal <i>vandprøver</i> med:			
Kimtal under 100 .....	59	21	80
„ mellem 100 og 1000.....	19	9	28
„ over 1000 .....	7	7	14
Coli-aerogenes .....	20	3	23
Escherichia coli .....	0	1	1

I vandprøver fra 12 vandværker fandtes således over 1000 kim pr. ml., hvilket dog i adskillige tilfælde skyldtes forurening ved prøvetagningen eller manglende nedkøling af vandprøven under forsendelsen. En gentagen prøve viste i så fald normale kimtal. I vandprøver fra 2 vandværker på Mors og 14 i Thisted lægekreds påvistes colibakterier af aerogenestypen — for halvdelen af prøvernes vedkommende dog kun ret få (under 10 pr. 100 ml.). I 9 tilfælde fandtes ikke coli ved en senere omprøve. I enkelte tilfælde kan det antages, at reparationer af vandværket og udskiftning af sandfilter har været årsagen til et forbigående fund af coli aerogenes, som man ikke tillægger en så alvorlig betydning som varmbloodscoli (*Escherichia coli*). Sådanne fandtes i en vandprøve fra Flade vandværk, men ikke

ved en omprøve, således at man kan formode, at der er begået en fejl ved prøvetagningen første gang. Angående enkelte af vandværkerne kan følgende bemærkes:

*Gøttrup vandværk:* En vandprøve i september 1955 indeholdt varmblodscoli og meget høje kimtal, hvorfor kogning af vandet påbødtes. To vandprøver i år indeholdt ikke coli, men den ene høje kimtal. Vandværket må stadig være under observation.

*Amtoft vandværk* viste også i år lovlig høje kimtal, og to vandprøver indeholdt coli af aerogenestypen. Da sundhedskommissionens eftersyn af vandværket ikke gav anledning til bemærkninger, bør det undersøges, om forureningen kan stamme fra husspildevand og w.c.-afløb, som ledes til grøfter og sivebrønde.

*Hurup vandværk:* En vandprøve indeholdt coli-aerogenes, som viste sig at stamme fra to brønde, som indgik i vandforsyningen. Sundhedskommissionen forbød deres anvendelse og foranledigede en undersøgelse af spildevandsafløb o. l. i vandværkets nærhed. Man fandt herved flere nedlagte brønde, hvoraf den ene modtog afløbet fra ejendommens spildevand og w.c. — og det i kun 10 meters afstand fra den brønd, som benyttedes til byens vandforsyning. Hurup vandværk har iøvrigt for få år siden bekostet en betydelig udvidelse og modernisering. Og kommunen er igang med omlægning af kloaksystemet og anlæg til spildevandsrensning. Sundhedskommissionen har henledt sognerådets opmærksomhed på det ønskelige i, at vandindvindingen i Hurup gøres til genstand for behandling i en landvæsenskommission.

Ø. *Jølby vandværk*, hvis vanskeligheder er omtalt de foregående år, overvejede at forsøge ny boring i egnens vanskelige, kalkholdige terræn eller om nødvendigt etablere kloring af vandet. To vandprøver i år var imidlertid nogenlunde tilfredsstillende, hvorfor planerne er stillet i bero.

### **Mejeriernes brugsvand.**

Af amtets 36 landmejerier får 4 vand fra stedets vandværk, medens de øvrige har egne boringer eller — sjældnere — brønde. I medfør af sundhedsvedtægten undersøgtes prøver af samtlige mejeriers brugsvand. Som det fremgår af nedenstående oversigt, var mejeriernes vand på Mors tilfredsstillende, medens nogle mejeriers vand i Thisted lægekreds var knap så godt. Enkelte havde for høje kimtal, og i vandprøver fra 7 af mejerierne fandtes coli-aerogenes, som dog i 3 tilfælde var svundet ved en omprøve. Andelsmejeriet »Tofttholm« i V. Thorup måtte anlægge en ny boring, idet gentagne vandprøver indeholdt varmblodscoli.



## Mejerier i Thisted amts landkommuner.

### Oversigt over vandanalyser i 1956.

	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	Ialt
Antal mejerier ialt .....	27	9	36
„ „ undersøgt .....	27	9	36
„ vandprøver .....	37	9	46
„ mejerier med:			
Kimalt under 100 .....	21	8	29
„ mellem 100 og 1000 .....	6	0	6
„ over 1000 .....	0	1	1
Coli aerogenes .....	7	0	7
Escherichia coli .....	1	0	1

### Brøndene i landkommunerne

har ikke været genstand for systematisk undersøgelse, ej heller fra mejeriorganisationernes side.

På opfordring har embedslægerne gennem årene undersøgt adskillige, der så godt som alle har været uforskriftsmæssige og forurenede. Dette var også tilfældet med de 4 i år undersøgte brønde.

### Kontrol med næringsmidler.

Epidemisk sygelighed er ikke forekommet blandt personalet i virksomheder, der er beskæftiget med fremstilling og distribuering af næringsmidler.

#### A. Kødkontrol.

Ved det offentlige slagtehus i Thisted, som er bortforpagtet til Thisted Andels-Svineslagteri, varetages kødkontrollen af slagteriets dyrlæger. I Nykøbing M. foretages kødkontrollen ved det offentlige slagtehus af stadsdyrlægen.

Beretninger om kødkontrollen afgives af dyrlægerne direkte til veterinærdirektoratet. Der er ikke forelagt embedslægerne sager vedrørende kødkontrollen i købstæderne eller landkommunerne.

#### B. Mælkekontrol.

Vedrørende købstædernes mælkekontrol henvises til oplysningerne i tabel 12. Ifølge sundhedsvedtægternes bestemmelser må der i begge byer kun forhandles varmebehandlet konsummælk bortset fra børnemælk, som forhandles i Thisted. Salget af børnemælk udgjorde i år kun to trediedele af forrige års salg.

Det gennemsnitlige mælke- og flødeforbrug pr. indbygger i Thisted var i 1956 165.5 liter og en del lavere end for 2 år siden, hvor det var 182 liter. Også i Nykøbing er mælkeforbruget — ligesom i de fleste byer her

i landet — nedadgående. Set fra et folkeernæringsmæssigt synspunkt er denne ændring i forbrugsvanerne beklagelig.

Bemærkelsesværdigt er det, at både Norge og Sverige har et langt større mælkeforbrug end landbrugslandet Danmark.

Fra stadsdyrlægernes beretninger kan iøvrigt oplyses følgende:

*Thisted.* I den varmebehandlede sødmælk lå kimtal og colibakterier gennemgående lavere end i fjor. I 3 % af børnemælken kunne der påvises hæmolytiske streptococcer, og den indeholdt gennemgaaende for mange colibakterier. Som regel er det renholdelsen af malkeredskaberne, der svigter. Flaskerensningen var dårligere end i fjor, idet 18 af de 56 undersøgte flasker må betegnes som dårligt rensede.

*Nykøbing M.* Handelsmælkens bakteriologiske kvalitet var ligesom de forudgående år kun nogenlunde tilfredsstillende.

12 % af flaskerne måtte betegnes som dårligt rensede, og det er, som stadsdyrlægen bemærker, en ringe trøst, at skylden i væsentlig grad må søges hos husmødrene, som ofte lader flaskerne stå uskyldet i flere dage eller anvender dem til andet brug. Mælkeflaskerne er mejeriernes ejendom. Når de er tømte for mælk, bør de straks skylles med koldt vand og afleveres til mælkehandleren.

*Landkommunerne.* For Hurup, Vestervig-Agger og Skyum-Hørnum kommuner, som har særlig mælkevedtægt, foretages mælkens laboratoriemæssige undersøgelse af stadsdyrlægen i Thisted. Resultaterne tilstilles de kontrollerende dyrlæger og foreligger ikke i samlet opgørelse. For de øvrige landkommuner gælder sundhedsvedtægtens almindelige bestemmelser om mælkekontrol, ifølge hvilke sundhedskommissionerne skal lade foretage hyppig laboratorieundersøgelse af mælk og fløde. Embedslægerne fik i 1954 gennemført en forsøgsvis ordning, hvorefter landpolitiet mindst 4 gange årligt indsender prøver af konsummælk og fløde til undersøgelse i stadsdyrlægernes laboratorium i Thisted og Nykøbing M. Vedkommende mejeri og embedslæge underrettes om resultaterne, der har vekslet meget fra mejeri til mejeri. Som helhed har prøverne vist, at landmejeriernes konsummælk og fløde i hygieinisk henseende langt fra er af en så god kvalitet som byernes, hvor man har en gennemført mælkekontrol. I samråd med veterinærinspektøren for mælkekontrollen i Jylland foreslog embedslægerne derfor landkommunernes sundhedskommissioner at få laboratorieundersøgt landmejeriernes konsummælk og fløde månedlig og at få mejerierne eftersat af stadsdyrlægerne 4 gange årligt.

### C. Diverse.

I købstæderne har stadsdyrlægerne sammen med politiet foretaget mindst 4 eftersyn årligt af mælkeudsalg, slagter- og viktualieforretninger. Der findes endnu enkelte forretninger, som særlig angående tilberednings-



rummene ikke er forskriftsmæssigt indrettet, og der er givet en del mundtlige pålæg om bedre installationer, vedligeholdelse og renlighed. I landkommunerne i Thisted politikreds efterses levnedsmiddelforretninger og restaurationskøkkener jævnlige af politiet.

*Kontrol med østers.* Som omtalt i tidligere beretninger påbegyndtes i 1947 forsøg med kloring af det vand, som fra Klosterfjorden ved Nykøbing M. ledes ind i »Limfjordsøsterskompagniet«s opbevaringsbassiner. Man tilsætter nu luftformig klor i en koncentration på 3 mg%, hvilket som regel er tilstrækkeligt. I årets løb udtoges 26 sæt vandprøver fra bestemte steder i bassinerne, hvoraf de 20 sæt viste sig tilfredsstillende. Østerskompagniets arbejdere undersøges af kredslægen og kontrolleres i særdeleshed med henblik på smitsomme tarmsygdomme (tyfus, paratyfus m. v.), som ikke er forekommet i beretningsåret.

Tabel 12.

## Mælkekontrol.

	Thisted	Nykøbing M.
Antal mejerier .....	2	2
„ mælkeudsalg .....	10	18
„ vogne .....	8	12
„ børnemælksgårde .....	2	
Dagligt salg i liter af:		
varmebehandlet sødmælk .....	3331	2909
kærnemælk .....	604	425
børnemælk .....	323	0
<i>Besætningskontrol:</i>		
Antal dyrlægeundersøgte køer maanedlig .....	965	1007
„ tilfælde af yverbetændelse .....	177	149
„ „ „ børrelidelser .....	5	12
„ „ „ andre sygdomme .....	21	16
<i>Leverandørmælken:</i>		
Reduktaseprøver under I klasse (pct. af udtagne prøver)	38	30
Pos. brucellaantistofreaktion ( „ „ „ „ )	0	0
„ „ „ ( „ „ unders. besætn.)		
<i>Handelsmælken:</i>		
Over 25000 kim pr. ml. (pct. af udtagne prøver)		
pasteuriseret mælk .....	46	41
lav „ „ .....	34	29
stassaniseret „ .....		
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)		
pasteuriseret mælk .....	31	59
lav „ „ .....	40	11
stassaniseret „ .....		
Fosfatasepositive prøver (pct. af udtagne prøver) ....	4	1
<i>Spiseis:</i>		
Over 100000 kim pr. ml. (pct. af udtagne prøver)....		
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)		

## Bolighygieine, gader, anlæg m. m.

I *Thisted* opførtes 9 nye huse med ialt 10 lejligheder (1955: 8, 1954: 13, 1953: 54, 1952: 37, 1951: 17, 1950: 16 1949: 75), men der nedlagdes i årets løb 16 lejligheder. Siden krigen er lejlighedernes antal forøget med ca. 500, men tiltrods for at folketallet siden 1939 kun er steget med knap 1000, er der stadig mangel på lejligheder. Under kommunens husvildeforsorg var 215 personer, hvoraf næsten halvdelen børn.

I *Nykøbing Mors* opførtes 23 huse med 40 nye lejligheder (1955: 30, 1954: 65, 1953: 28, 1952: 69, 1951: 26). Boligsituationen er endnu ikke god, men det lykkedes dog kommunen i 1955 at nedlægge en husvildeafdeling indrettet i en gammel realskole. 9 familier med 22 voksne og 12 børn er under forsorg.

Kredslægen nævner, at det i de gamle, centrale dele af byen skorter meget på renlighed og naturligt lys i lejlighederne. Særlig mangelfuld er køkkenhygieinen, idet der mange steder ikke findes spisekammer; man klarer sig med et skab i køkkenet, på gangen eller loftet. Mange af de gamle lejligheder mangler entre, så man fra trappegangen træder direkte ind i soveværelse eller opholdsstue. En del af byens vestlige gader er meget lavt beliggende ud mod en eng, som ved højvande i Limfjorden omdannes til en sø, idet åløb og kloakker så ikke kan komme af med vandmasserne. Husene i disse gader er meget fugtige, og regulære oversvømmelser forekommer ikke så sjældent. Et afvandningsprojekt er vedtaget og ventes bragt til udførelse i 1957.

Begge byer har velindrettede offentlige legepladser.

I *landkommunerne* og ikke mindst stationsbyerne bygges der ret livligt, og der er her næppe nogen egentlig boligmangel. Men mange gamle huse på landet er dårligt byggede og meget fugtige.

## Idræt, friluftsliv og badning.

Begge byer har store idrætsforeninger og et velindrettet stadion.

*Nykøbings* badestrand på Ørodde — kun 1 km fra byens centrum — er udmærket og veludstyret med badekabiner, toiletter, affaldskasser og vandværksvand. Under uheldige strømforhold forurenes vandet fra byens hovedkloak. På Refshammer fortsattes kystsikringen og beplantningen til en ny offentlig badestrand, og her findes også byens velordnede lejrplads.

*Thisted* kommunale søbad, som åbnedes i 1952, er velindrettet, men vandet forurenes ofte slemt fra kloakudløbene i havnen og øst for den, hvor der ikke er rensningsanlæg.

Der er endnu ingen offentlig varmtvandsbadeanstalt i de to byer. *Thisted* byråd har hensat godt to hundrede tusinde kroner til dette formål, men der er i årets løb ikke sket fremskridt med byggeplanerne.

I *landkommunerne* er der idrætspladser i næsten alle sogne, som regel i skolens nærhed.

## Ulemper forårsaget af lugt, røg, støv, støj o. l.

Som omtalt side 28 gav en virksomhed i Thisted, bestående i opdræt af kyllinger, anledning til klager over ilde lugt.

På Limfjordsøsters-kompagniet i Nykøbing Mors fremkaldte en stor ophobning af muslingeskaller en lokaliseret flueplage, som bekæmpedes med D.D.T.-præparater.

## Kloakering.

*Thisted.* Ingen ændringer af kloakanlægget. To af byens hovedkloakker har udløb i havnen, hvor vandet på dage med stillestående vand eller svag sydøstlig vind er stærkt forurenede af ekskrementer, præservativer m. m. Publikum klager ofte og ganske berettiget over, at forholdene i perioder er således i fiskerihavnen, hvor fisk opbevares i hyttefadene.

*Nykøbing M.* Et nyt hovedkloakanlæg, »Vibevej-kloakken«, toges i brug i maj 1956. Ledningerne føres fra engene og kolonihaverne vest for byen gennem et lille rensningsanlæg til udløb i Klosterfjorden. Herved kan en del små kloakudløb, bl. a. andelsslagteriets, nedlægges. — Byens største kloak, som modtager afløb fra de to trediedele af ejendommene, munder ud 1½ km nordøst for byens badestrand ved det såkaldte »Epidemihus«. Et for 10 år siden projekteret stort mekanisk rensningsanlæg her blev ikke anlagt som følge af lov om midlertidig standsning af beredskabsarbejder, men det tiltrænges stadig.

Septictanke og sivebrønde tillades i de to byer kun udenfor de kloake-rede områder og kun sjældent.

*Landkommunerne.* Det biologiske rensningsanlæg i forbindelse med Ydby stationsbys kloakering er taget i brug. I Tæbring på Mors er et nyt kloakanlæg med mekanisk rensningsanlæg taget i brug. Kloakering påbegyndtes i Sundby Mors, og projekt for kloakanlæg i Koldby blev udbudt i licitation. Et projekt for mekanisk og senere biologisk rensning (i højt belastet nedrislingsfilter med roterende sprinkler) af spildevandet fra Fjerritslev nye kloakanlæg behandledes af landvæsenskommissionen. I Nr. Vorupør var der fra minkforeningens frysehus afløb til en lavning i klitterne, der store dele af året fremtrådte som en stinkende mudderpøl, som let kunne forurene det nært liggende vandværk. Sundhedskommissionen fik gennemført, at disse forhold saneredes ved anlæg af en kloakledning til havet, og at også fiskeriforeningens offentlige toiletter kunne tilsluttes kloakken. Imidlertid er afløbsforholdene for husspildevand og w.c.-installationer i store dele af Nr. Vorupør stadig så uhygieinisk og generende, at spørgsmålet om kloakering af byen er aktuelt.

Da der udføres mange w.c.-installationer på landet i disse år, må opmærksomheden atter henledes på, at tegninger og oplysninger om kloakledningens og eventuel sivebrønds afstand fra nærmeste drikkevandsbrønd, samt sivebrøndens dybde og septictankens konstruktion skal forelægges sundhedskommissionen til godkendelse.

**Dag- og natrenovation.**

*Thisted.* Natrenovationen ophævedes for en del år siden, da w.c.-installation blev obligatorisk. Ved årets udgang var der 2993 w.c.-sæder i byen.

Dagrenovationen formales i et Dano-konverteringsanlæg, som toges i brug i 1949. Det ligger 3 km uden for byen ved et engdrag, som opfyldes med den formalede dagrenovation. I komposten udvikler der sig en sådan varme, at rotter ikke kan holde til i den. I byen findes 2205 skarnkasser af standardstørrelse. De tømmes ugentlig, idet de ved kommunens foranstaltning køres til Dano-anlægget med låg på og her udskiftes med kasser, som er spulet rene. I årets løb behandlede 3220 tons dagrenovation på denne måde, som for byen betyder et stort hygieinisk fremskridt.

*Nykøbing M.* Antallet af skarnkasser var 3214, og dagrenovationen tømmes i halvt lukkede vogne og køres til byens losseplads, som for tiden er beliggende ved Klosterfjorden, hvor skraldet benyttes til opfyldning. Der findes endnu 220 latrintønder i brug; natrenovationen køres i lukkede vogne til en cementbeholder et par kilometer uden for byen, hvorfra den senere spredes på nærliggende marker.

*Landkommunerne:* Intet særligt.

**Destruktionsanstalter.**

Ingen ændringer eller nyanlæg i årets løb.

**Begravelsesvæsen.**

Der er afgivet erklæring vedrørende projekter om ligkapeller ved Gøttrup, Skjoldborg og Tæbring kirker.

Krematorier findes ikke i Thisted amt.

**VII. Lovgivning vedrørende medicinalpersoner m. m.****Læger og andre medicinalpersoner.**

Intet at bemærke.

**Apotekervæsen.**

Fjerritslev apotek gennemgik en omfattende ombygning og modernisering.

Thisted Svaneapotek arbejder med forslag om en tiltrængt ombygning og udvidelse.

Vestervig apoteks håndkøbsudsalg i Bedsted og Koldby apoteks håndkøbsudsalg i Snedsted blev flyttet til andre lokaler i de samme byer og fik nye bestyrere.

**Forhandling af svangerskabsforebyggende midler.**

Intet at bemærke.

Tabel 14. VIII. Embedslægerens virksomhed.

	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	1956 ialt	1955 ialt
<b>A. Antal embedsmæssige eftersyn og møder m. m.</b>				
Eftersyn af institutioner, virksomheder og alm. sundhedsmæssige forhold . . . . .	60	31	91	97
Eftersyn i anl. af epidemiske sygdomme	1		1	2
Sundhedskommissionsmøder . . . . .	6	5	11	14
Landvæsenskommissionsmøder . . . . .		1	1	1
Jordemoderkonferencer . . . . .	2	1	3	4
Sundhedsplejerskekonferencer . . . . .	2		2	1
Skolelægekonferencer . . . . .	2		2	5
Andre møder og foredrag . . . . .	5	1	6	11
<b>B. Retslig virksomhed.</b>				
1) Arrestlægevirksomhed.				
Antal arresthuse . . . . .	1	1	2	2
„ besøg ialt . . . . .	13	16	29	98
„ alm. lægeundersøgelser af nyind- satte fanger . . . . .	37	26	63	74
2) Anden retslig virksomhed.				
Antal lovmæssige (medicolegale) ligsyn .	36	10	46	45
„ „ „ obduk- tioner	2	1	3	5
„ undersøgelser af personers sinds- tilstand . . . . .	4	7	11	13
„ andre retsmedicinske undersøgelser	4	2	6	15
„ erklæringer ang. børns avlingstid	15	4	19	20

I tilslutning til de skematiske oplysninger i tabel 14 kan oplyses, at amtslægen sammen med den farmaceutiske visitator har eftersat samtlige apoteker og som helhed fundet forholdene tilfredsstillende.

I arresten i Thisted var 8 fanger under lægebehandling, heraf 1 indlagt i sygehus.

I arresten i Nykøbing Mors var 6 fanger under lægebehandling, heraf 2 indlagt i sygehus.

Ved de ifølge fængselsvæsenets cirkulære af 28. marts 1952 anordnede almindelige lægeundersøgelser af nyindsatte fanger er der i 1956 ikke gjort særlige iagttagelser angående deres helbredstilstand.

De hygieiniske forhold er i begge arresthuse tilfredsstillende, og epidemiske eller veneriske sygdomme er ikke forekommet.

# ARSBERETNING

FOR

## THISTED AMTS TUBERKULOSESTATIONER

VED

GEORG BINDSLEV  
OVERLÆGE, DR. MED.

MOGENS HOLM  
AFDELINGSLÆGE

**CENTRAL**

Krabbesholm sanatorium, Skive.  
Lægerne træffes på telefon Skive 1075.

**NYKØBING MORS**

Sygehuset; stationens telefon: Nykøbing 574.  
**Konsultation:** hver fredag kl. 10—12  
1. og 3. torsdag i hver måned, kl. 15—16½.  
**Eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m. v.:**  
hver mandag kl. 17—18.  
**Sygeplejersken træffes** iøvrigt på telefon Nykøbing 810.  
**Overlægen træffes** (på tub. stationen) **for forespørgsler:**  
1. onsdag i hver måned, kl. 13½—14½.

**VESTERVIG**

Sygehuset.  
**Konsultation:** 1. torsdag i hver måned, kl. 10—11.  
**Sygeplejersken træffes** iøvrigt på telefon Nykøbing 810 eller 574.

**THISTED**

Sygehuset; stationens telefon: Thisted 448.  
**Konsultation:** hver mandag kl. 10½—12½.  
2. og 4. torsdag i hver måned, kl. 14½—16.  
**Eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m. v.:**  
hver fredag kl. 17—18.  
**Sygeplejersken træffes** iøvrigt på telefon Thisted 879.  
**Overlægen træffes** (på tub. stationen) **for forespørgsler:**  
1. onsdag i hver måned, kl. 16—17.

**FJERRITSLEV**

Sygehuset.  
**Konsultation:** 4. tirsdag i hver måned, kl. 10—11.  
**Sygeplejersken træffes** iøvrigt på telefon Thisted 879 eller 448.

Tuberkulosestationerne er lukkede: søn- og helligdage  
grundlovsdag efter kl. 12  
juleaftensdag  
mellem jul og nytår

Bestyrelsens formand: amtmand *H. Egedorf, Thisted.*  
Leder: overlæge, dr. med. *Georg Bindslev.*  
Afdelingslæge: *Mogens Holm.*  
Reservelæge: *Klavs Chievitz.*  
Regnskabsfører: amtsfuldmægtig *Nissen*, amtskontoret, Thisted.  
Sygeplejerske frk. *M. Brøgger*, Thisted, telefon 879.  
Sygeplejerske frk. *K. Andersen*, Nykøbing M., telefon 810.



Stationsarbejdet omfatter Thisted amtslægekreds, herunder købstæderne Nykøbing Mors og Thisted, med et samlet indbyggerantal paa 86394. Der holdes faste konsultationer i *Nykøbing, Vestervig, Thisted og Fjerritslev*.

Samlet antal fastaverterede lægekonsultationsdage . . . . .	Stationen i				hele amtet
	Nykøbing	Vestervig	Thisted	Fjerritslev	
	73	12	71	11	167

Det samlede antal konsultationer i 1956 var 18501. I forhold til 1955 er der tale om en kendelig stigning, som for en stor del skyldes, at der i 1956 i samarbejde med skolelægerne er foretaget en røntgenundersøgelse (med røntgenvogn) af elever (første- og afgangsklasserne), lærere og øvrige personale ved samtlige skoler i Thisted amt.

Konsultationerne fordeler sig på de 4 distrikter og for hele amtet som vist i følgende tabeller.

#### Antal konsultationer.

Tuberkulose- stationen i	1956			1955			Årgennem- snit 1949-53	
	Land	by	rutine-us.	Land	by	rutine-us.		
<b>Nykøbing</b>	1609	1282	6791	1383	1023	1448	1312	
	<b>Ialt: 9682</b>			3885			3369	4520
<b>Vestervig</b>	337	449		280	87	363	216	
	<b>Ialt: 786</b>			367			408	267*
<b>Thisted</b>	2310	1197	4179	2398	1156	2722	3517	
	<b>Ialt: 7686</b>			5667			5728	8256
<b>Fjerritslev</b>	175	172		165	62	247	85	
	<b>Ialt: 347</b>			227			298	142*
<b>Tilsammen Thisted amt</b>	4431	2479	11591	4226	2179	4780	4890	
	<b>Ialt: 18501</b>			10146			9803	12858**

\*) kun 1953, sept.-dec.

\*\*) uden folkeundersøgelserne.



I følgende oversigt indgår en og samme person kun een gang i kalenderårets løb.

### Antal undersøgte personer.

	by	land	ialt
Børn (under 15 år).....	2126	2888	5015
Mænd, 15 år eller over .....	610	1390	2000
Kvinder, 15 år eller over ....	728	950	1678
Ialt:	3464	5228	8692

### Foranledningen til undersøgelsen af de 3678 voxne.

Tidligere konstateret tub. sygdom.....	230
symptomer .....	713
tuberkuløst milieu .....	302
obligatorisk undersøgelse (rutine-us.) .....	2288
andre forhold .....	145

I 1956 er fundet 16 tilfælde af anmeldelsespligtig tuberkulose i åndedrætsorganerne, heraf 12 nye tilfælde og 4 recidiver:

	Nye tilfælde			Recidiver		
	by	land	ialt	by	land	ialt
Børn (under 15 år)....	0	1	1	0	0	0
Mænd, 15 år eller over	2	3	5	1	3	4
Kvinder, 15 år eller over	1	5	6	0	0	0
Ialt:	3	9	12	1	3	4

De 12 nye tilfælde er alle **lungetuberkulose**.

Fordeles de 12 nye aktive tilfælde af lungetuberkulose efter de forhold, der har givet anledning til undersøgelsen, fås følgende skema:

Anledning til undersøgelsen	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
Symptomer .....	11*)	6	7	17	18	11	20	25
tuberkuløst milieu.....	1	0	0	2	7	2	10	11
folkeundersøgelsen 1950 .....	0	0	0	0	0	4	25	—
folkeundersøgelsen 1953 .....	0	0	5	2	—	—	—	—
anden rutineundersøgelse .....	0	0	2	1	1	1	1	1
anden tuberkulose ell. tidl. tuberkulose ....	0	0	0	0	0	0	4	4
anden årsag .....	0	0	1	0	0	0	0	0

\*) heraf 2 konstateret andetsteds.

Tabellen viser, at næsten alle de nye tilfælde af tuberkulose er fundet ved undersøgelse af patienter, der henvises af de praktiske læger på grund af symptomer; man må derfor fremdeles indskærpe nødvendigheden af undersøgelse, hvis der er selv de ringeste symptomer, der kan tyde på tuberkulose. Det må dog fremhæves, at rækkeundersøgelser og begrænsede folketuberkuloseundersøgelser også i fremtiden har sin store betydning, når målet er at faa tuberkulosen praktisk talt udryddet.

### Årligt fund af nye aktive tilfælde af lungetuberkulose, 1949—1956:

	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
+ TB i expectorant .....	8	5	6	14	18	10	29	23
+ TB i ventrikelskyllevand .....	4	1	7	8	7	3	21	12
lukket aktiv lungetuberkulose .....	0	0	2	0	1	5	10	6
Ialt	12	6	15	22	26	18	60	41

I 1956 er desuden fundet 8 nye tilfælde (ingen recidiver) af tuberkulose uden for åndedrætsorganerne, alle 8 konstateret andetsteds (på hospitalsafdelinger etc.). Tilfældene er medregnet i efterfølgende oversigt.

#### Andre lidelser hos de undersøgte.

1 abscessus axillaris	3 lupus vulgaris
1 abscessus pelvis, tub.?	1 lymfogramulomatosis
1 abscessus tub. sterni	8 lymfomata hilarum
1 abscessus tub. thoracis	4 morbus cordis
1 adenitis colli tub., seqv.	2 pleuritis calcificata
1 adenitis purulenta colli	3 pleuritis exsudativa
1 asthma bronchiale	4 pleuritisrest
1 atelektasis	2 pleuropneumonia
5 Boeck's sarcoid	7 pneumonia
6 bronchiectasia	2 pneumonirest
2 cancer pulmonis	2 pneumothorax artificialis, seqv.
7 diabetes mellitus	4 silicosis
2 ectasia aortae	2 tub. endometrii
2 ectasia cordis	1 tub. epididymidis
1 emfysema pulmonum	1 tub. glandularum abdominis
2 erythema nodosum	3 tub. pulm. fibrosa
8 fibrosis pulmonum	19 tub. pulm., vetus
26 infiltratio pulmonis	1 tub. renis sin.

I de følgende 2 tabeller gives en oversigt over tuberkulosen i Thisted amt.

#### Tuberkuloseregister for Thisted amt.

	Tub. pulm.	Anden tub.	Ialt
Patienter overført fra 1955 .....	141	38	179
Tilgået tuberkuloseregistret i 1956 .....	4	0	4
Patienter, hvis sygdom er konstateret i 1956 .....	12	8	20
Patienter, som er tilflyttet i 1955 .....	0	0	0
Patienter, som tidligere er registreret som tub. pulm., nu registreret som anden tuberkulose .....	0	0	0
Patienter, som tidligere er registreret som anden tu- berkulose, nu registreret som tub. pulm. ....	+1	+1	0
Ialt indgået i tuberkuloseregistret .....	158	45	203
Udgået af tuberkuloseregistret ved årets udgang:			
Helbredt .....	15	10	25
Fraflyttet .....	7	2	9
Døde af tuberkulose .....	1	0	1
Døde af anden årsag .....	2	2	4
Ialt udgået af tuberkuloseregistret .....	25	14	39
Overført til 1957 .....	133	31	164

Af de 5 patienter (3 med tub. pulm. og 2 med extrapulmonal tuberkulose), som døde i 1956, havde stationerne forinden kendskab til de 4. Det sker altså stadig, at tuberkulosestationerne for flere patienters vedkommende først får besked gennem dødsanmeldelsen. Dette forhold må derfor indskærpe nødvendigheden af henvisning til undersøgelse på tuberkulosestation, hvis der er selv de ringeste symptomer, der kan tyde på tuberkulose, Tidlig diagnose har også i høj grad betydning derved, at den muliggør hurtig og grundig undersøgelse af den syges milieu, hvorved atter nye tilfælde vil kunne findes.

### Oversigt over tuberkulosepatienter i Thisted amt 31. december 1956.

<b>1. Lungetuberkulose, +TB i 1956:</b>					
	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
Expectorāt +TB .....	20	8	0	0	28
Ventrikelskyllevand +TB .....	11	9	1	1	22
tilsammen	31	17	1	1	50
<b>2. Lungetuberkulose, tidligere +TB:</b>					
	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
Sidst bacillær i 1955 .....	8	7	0	0	15
Sidst bacillær i 1954 .....	13	6	0	1	20
Sidst bacillær i 1953 .....	10	8	0	0	18
TB påvist før 1953 .....	12	16	0	0	28
tilsammen	43	37	0	1	81
<b>3. Lungetuberkulose, TB aldrig påvist:</b>					
	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
Aktiv i 1956 .....	0	0	0	0	0
Aktiv i 1955 .....	0	0	1	0	1
Aktiv i 1954 .....	1	0	0	0	1
tilsammen	1	0	1	0	2
<b>Lungetuberkulose ialt</b>	<b>75</b>	<b>54</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>133</b>
<b>4. Anden tuberkulose:</b>					
	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
Pleuritis serosa primaria .....	2	0	0	0	2
Andre tub. sygdomme .....	9	18	2	0	29
tilsammen	11	18	2	0	31
<b>Tuberkulosepatienter ialt</b>	<b>86</b>	<b>72</b>	<b>4</b>	<b>2</b>	<b>164</b>

Det fremgaar af tabellen, at tuberkulosestationerne i 1956 har fået forbindelse med 31 af de patienter, der i Thisted amt er lidende af extrapulmonal tuberkulose; det er lidt færre end i det foregående år, men de 31 repræsenterer sandsynligvis ikke det virkeligt eksisterende antal. I denne forbindelse erindres de praktiserende læger og sygehusene om den pligt, de siden 1. januar 1951\*) har til at anmelde ikke alene tilfælde af

\*) Jvfr. Sundhedsstyrelsens »Cirkulære til landets læger vedrørende anmeldelse af tuberkulose« af 19. december 50. I cirkulæret bemærkes, at praktiserende læger, der stiller diagnosen tuberkulose, fritages for at udfylde anmeldelsesblanketten, såfremt patienten strax henvises til nærmere undersøgelse og behandling på tuberkulosestation, specialafdeling eller hos speciallæge. — Fra 1. jan. 57 benyttes i stedet for den hidtil anvendte blanket et anmeldelseskort, formular 4202.

lungetuberkulose, men også alle andre tilfælde af tuberkulose, såsnart de er konstateret, til amtets centraltuberkulosestation, Krabbesholm sanatorium pr. Skive.

Følgende tabel viser en opgørelse pr. 100000 indbyggere:

Åbne tilfælde af lungetuberkulose (exp. +TB) . . . . .	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
Døde af lungetuberkulose . . . . .	32	20	29	40	50	51	62	58
	1	2	3,5	8	3,5	13	7	19

De bacillære tilfælde i amtet er såvidt muligt alle typebestemt. Tuberkulosestationerne har kendskab til 8 patienter med *bovin* infektion, deraf 1 nykonstateret i 1956.

Af de 12 nye tilfælde af tuberkulose i åndedrætsorganerne i 1956 er ingen fraflyttet amtet. Tilfældene fordeles i husstande som følger: 1 af de 12 tilfælde var uden husstand, de resterende fandtes i 11 husstande med ialt 42 medlemmer, hvoraf 41 er blevet undersøgt, dvs. 98 %.

Af de 8 nye tilfælde af tuberkulose uden for åndedrætsorganerne i 1956 er ingen fraflyttet amtet. Tilfældene fordeles i husstande som følger: 1 af de 8 tilfælde var uden husstand, de resterende fandtes i 7 husstande med ialt 22 medlemmer, hvoraf 17 er blevet undersøgt, dvs. 77 %.

### Oversigt over arbejdet på stationerne i 1956.

	Til sammenligning anføres tallene fra de foregående år.			Årgennemsnit 1943—53
	1956	1955	1954	
Røntgengennemlysninger . . . . .	5390	5280	5686	6303
Skærbilledfotograferinger . . . . .	5314	1788	1196	1555*)
Røntgenfotograferinger . . . . .	707	739	891	1073
Tomografier . . . . .	16	6	7	13
Expektoratundersøgelser . . . . .	331	256	346	355
Ventrikelskyllevandsundersøgelser . . . . .	247	193	230	157
BCG-vaccinationer . . . . .	512	213	314***)	971**)
Gennemlysninger pr. 10000 indbyggere	623	608	657	728
Røntgenfoto pr. 10000 indbyggere . . . . .	82	85	103	124

\*) uden folkeundersøgelserne.

\*\*) Desuden i samarbejde med skolelæge Westh og Statens Serum-institut vaccination af en del skolebørn.

\*\*\*) Desuden i samarbejde med Statens Seruminstitut vaccination af en del skolebørn.

De mange skærbilledfotograferinger i 1956 skyldes for en stor del skoleundersøgelserne.

Med hensyn til BCG-vaccinationerne henstiller man til de praktiserende læger at foretage BCG-vaccination i tilslutning til »børneundersøgelserne«.

De henviste patienters læger har fået meddelelse om resultatet af alle undersøgelser, og følgende forholdsregler er blevet anbefalet:

6	patienter:	indlæggelse på hospital
53	—	: indlæggelse på sanatorium
0	—	: indlæggelse på børnesanatorium

Sygeplejerskerne har foruden selve stationsarbejdet udført et betydeligt arbejde ude i amtet blandt tuberkuloseramte familier og i familier under observation for tuberkulose.

Der er aflagt 838 hjemmebesøg, med 1266 konsultationer.

Der er foranlediget desinfektion i 11 hjem. Stationerne har udlånt 1 desinfektionssæt og har udleveret 8 liter sapoformol.

Til slut vil tuberkulosestationerne rette en tak til de praktiserende læger for godt samarbejde. Det er ikke mindst lægernes henvisning af patienter med de mindste mistænkelige symptomer, der giver os mulighed for at finde frem til tilfælde med begyndende lungetuberkulose.

#### Publikationer.

Georg Bindslev & Mogens Holm: *Den 2. folketuberkuloseundersøgelse i Viborg og Thisted amter.* (Foredrag v. Dansk Tuberkuloselægeselskabs møde 29. jan. 55). Autoreferat: *Nordisk Medicin* 56:954. 1956.

Peder Helms: *Pulmonal moniliasis.* *Ugeskr. f. læger* 118:379. 1956.

Georg Bindslev & Mogens Holm: *Kemoterapi af lungetuberkulose.* (Foredrag ved Den XVIII nordiske tuberkuloselægekongres Ålborg 19.—22. juni 56).

UDGIVELSEN BEKOSTET AF THISTED AMTSRÅD

